

MESTNA OBČINA MARIBOR
Svet invalidov

POROČILO O REALIZACIJI AKCIJSKEGA NAČRTA ZA IZBOLJŠANJE ENAKIH MOŽNOSTI ZA INVALIDE V MESTNI OBČINI MARIBOR (JANUAR 2025)

KAZALO

SPREMNA BESEDA ŽUPANA MOM	5
I. UVOD.....	6
SEZNAM KRATIC.....	7
II. PREGLED IZVEDENIH AKTIVNOSTI.....	8
1. OSVEŠČANJE IN INFORMIRANJE JAVNOSTI.....	8
1.1. OZAVEŠČANJE IN INFORMIRANJE JAVNOSTI.....	8
1.2. OZAVEŠČANJE IN INFORMIRANJE MESTNIH SLUŽB	10
2. SKRB OBČINE ZA ZDRAVJE.....	14
2.1. SOFINANCIRANJE IN IZVAJANJE OSNOVNIH IN DODATNIH PROGRAMOV ZDRAVSTVENEGA VARSTVA.....	14
2.2. SODELOVANJE Z VARUHO BOLNIKOVIH PRAVIC	17
3. POKLICNA REHABILITACIJA.....	18
3.1. ZAGOTOVITEV DOSTOPNOSTI REHABILITACIJSKIH PROGRAMOV	18
3.2. UREDITEV IN IZVAJANJE ZAKONODAJE	18
3.3. OSEBNA ASISTENCA.....	18
4. STROKOVNO – PODPORNE SLUŽBE.....	19
4.1. OSVEŠČANJE ZAPOSLENIH O INVALIDIDIH.....	19
4.2. OSVEŠČANJE POTENCIALNIH SPONZORJEV	20
4.3. INFORMACIJSKA DOSTOPNOST STROKOVNO PODPORNIM SLUŽB	20
4.4. STROKOVNO PODPORNIM PROGRAMI PO PODROČJIH.....	20
4.5. IZGRADNJA STROKOVNIH KAPACITET DRUŠTEV	20
5. DOSTOPNOST	20
5.1. JAVNE POVRŠINE	21
5.2. JAVNE SANITARIJE.....	22
5.3. PARKIRANJE NA JAVNIH PARKIRNIH MESTIH.....	22
5.4. JAVNI TRANSPORT.....	24
5.5. TAKSI SLUŽBA	26
5.6. KULTURA.....	26
5.7. JAVNI SEKTOR.....	26
5.8. JAVNE PRIREDITVE.....	26
5.9. ZASEBNI SEKTOR.....	27
5.10. RAZNO.....	27
6. VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE.....	27
6.1. VSEŽIVLJENJSKO UČENJE	27
6.2. RAZVIJANJE KONCEPTA INKLUZIJE.....	28
6.3. OSVEŠČANJE O INKLUZIJI.....	28
6.4. DOSTOPNOST IZOBRAŽEVANJA.....	28
6.6. USPOSABLJANJE PROSTOVOLJCEV ZA DELO Z OTROKI S POSEBNIMI POTREBAMI	29

6.7. IZOBRAŽEVANJE DELOVNIH INVALIDOV IZ GOSPODARSTVA IN BREZPOSELNIH DELOVNIH INVALIDOV	29
6.8. OSVEŠČANJE IN INFORMIRANJE	29
7. ZAPOSLOVANJE, MATERIALNA IN SOCIALNA VARNOST	29
7.1. POVEČANJE ZAPOSILJIVOSTI OSEB Z INVALIDNOSTJO	30
7.2. SPREMINJANJE NEUSTREZNE ZAKONODAJNE UREDITVE	32
7.3. SISTEMATIČNO RAZŠIRJANJE PROMOCIJE DUŠEVNEGA ZDRAVJA NA DELOVNEM MESTU MED GOSPODARSKE SUBJEKTE	32
7.4. SEZNANJANJE INVALIDSKIH ORGANIZACIJ, DELODAJALCEV IN OSEB, KI DELAJO Z INVALIDI Z ZAKONODAJO	32
7.5. SOCIALNA VKLJUČENOST	32
7.8. OHRANJANJE IN ZAPOSLOVANJE INVALIDOV V OBČINSKI UPRAVI	36
7.9. VKLJUČITEV OBČINSKE UPRAVE V MREŽO DELODAJALCEV V OKVIRU ZAPOSLOVNE REHABILITACIJE	36
7.10. OPOZARJANJE PRISTOJNIH SLUŽB NA OVIRE PRI ZAPOSLOVANJU	36
7.11. PODPORNO OKOLJE ZA RAZVOJ PODJETNIŠKIH IDEJ INVALIDOV	36
7.12. RAZVOJ NOVIH PROGRAMOV ZA ZAPOSLOVANJE INVALIDOV	36
7.13. OMOGOČATI INVALIDOM VKLJUČEVANJE V STORITVE ZAPOSLOVNE REHABILITACIJE NA DALJAVO	36
8. DRUŽINSKO ŽIVLJENJE IN SPOŠTOVANJE OSEBNE INTEGRITETE	37
9. KULTURA	39
9.1. VKLJUČEVANJE OSEB Z INVALIDNOSTJO V KULTURNE DOGODKE IN PRIREDITVE	39
9.2. POBUDA KULTURNIM USTANOVAM	40
9.3. SISTEMATIČNO VKLJUČEVANJE UPORABNIKOV S POSEBNIMI POTREBAMI V KNJIŽNIČNE STORITVE	40
9.4. OSVEŠČANJE KADRA O POTREBAH INVALIDOV	42
9.5. INFORMACIJE O DOSTOPNOSTI KULTURNIH DOGODKOV	42
9.6. PODPORA MOM IN SVETA INVALIDOV PRI KULTURNIH PROGRAMIH INVALIDSKIH DRUŠTEV	42
10. ŠPORT IN REKREACIJA	44
10.1. SPODBUJANJE AKTIVNEGA NAČINA ŽIVLJENJA INVALIDOV	44
10.2. ORGANIZIRANJE SKUPNIH ŠPORTNIH IN ŠPORTNO REKREATIVNIH DOGODKOV V OKVIRU SIMOM	44
10.3. VZPODBUDITI IN OMOGOČITI MLADIM INVALIDOM UKVARJANJE S ŠPORTOM	47
10.4. ZAGOTAVLJANJE DOSTOPNOSTI ŠPORTNIH VSEBIN IN OBJEKTOV	47
10.5. IZOBRAŽEVANJE ZA TRENERJE INVALIDSKIH ŠPORTOV ZA PRIDOBITEV LICENCE ZA TRENERJA	50
V INVALIDSKIH DRUŠTVIH SE SOOČAJO Z VELIKIM POMANJKANJEM TRENERJEV Z LICENCO ZA POSAMEZNE INVALIDSKE ŠPORTE. NA TEM PODROČJU BO POTREBNO NAJTI USTREZNO REŠITEV, KI JE ŠE NI	50
10.6. MOŽNOST TERMINSKEGA ZAKUPA BAZENA ALI DRUGIH ŠPORTNIH KAPACITET	50
11. RELIGIJA	50
11.1. DOSTOP DO VEROIZPOVEDI	50

12. VKLJUČENOST INVALIDOV V OBLIKOVANJE POLITIKE IN NAČRTOVANJE INVALIDSKEGA VARSTVA	50
12.1. VKLJUČITEV DRUŠTEV V PROCES OBLIKOVANJA POLITIKE INVALIDSKEGA VARSTVA S STRANI MOM.....	51
12.2. PODPORA MOM PRI VPLIVANJU DRUŠTEV NA OBLIKOVANJE POLITIKE INVALIDSKEGA VARSTVA.....	51
12.3. ZAGOTAVLJANJE OBVEŠČANJA O POLITIČNIH TEMAH	51
12.4. POSREDOVANJE INFORMACIJ O VOLITVAH IN OMOGOČITI SVOBODNO ODDAJO VOLILNEGA GLASU	52
13. OBČINSKI AKTI.....	52
13.1. SPREMLJANJE NEUSTREZNIH ZAKONSKIH UREDITEV PREKO INVALIDSKIH DRUŠTEV IN ISKANJE MOŽNOSTI ZA NJIHOVO IZBOLJŠANJE	52
13.2. POBUDE ZA SPREJEMANJE IN IZVAJANJE OBČINSKIH AKTOV	52
13.3. PODPORA MOM PRI DAJANJU POBUD IN VPLIVANJU NA SPREJEMANJE ZAKONODAJE NA NACIONALNI RAVNI	52
13.4. DOSTOPNOST OBČINSKIH AKTOV V PRIPRAVI	52
14. FINANČNA IN VSEBINSKA PODPORA	53
14.1. BREZPLAČNA UPORABA PROSTOROV MOM	53
14.2. SOFINANCIRANJE PROGRAMOV INVALIDSKEGA VARSTVA.....	53
14.3. SOFINANCIRANJE PROGRAMOV ŠPORTA INVALIDOV	54
14.4. SOFINANCIRANJE ZAPOSILITEV INVALIDOV V PROGRAMIH JAVNIH DEL.....	54
14.5. VSEBINSKA IN FINANČNA PODPORA OSVEŠČANJU JAVNOSTI	55
14.6. FINANČNA IN VSEBINSKA PODPORA SVETU INVALIDOV.....	55
15. USPOSABLJANJE STROKOVNEGA KADRA.....	55
14.1. ZAGOTAVLJANJE STROKOVNEGA KADRA	56
14.3. USPOSABLJANJE UPRAVNIH DELAVCEV	56
14.4. USPOSABLJANJE IN OSVEŠČANJE DRUGEGA STROKOVNEGA KADRA.....	56
16. SPREMLJANJE IN UGOTAVLJANJE UČINKOV SPREJETIH UKREPOV	56
16.1. PERIODIČNO SPREMLJANJE SPREJETIH UČINKOV	56
16.2. JAVNO OBJAVLJANJE DOKUMENTOV O DELOVANJU SVETA INVALIDOV	57
17. MEDNARODNO SODELOVANJE.....	57
17.1. IZMENJAVA MEDNARODNIH DOBRIH PRAKS.....	57
17.2. PODPORA PRI PRIJAVAH PROJEKTOV S PRIPOROČILI IN PRIJAVA PROJEKTOV SKUPAJ Z MOM.....	58
III. SKLEPNE MISLI.....	58

Avtor fotografije na naslovni strani: Igor Unuk (vir: <https://www.visitmaribor.si/si/>)

SPREMNA BESEDA ŽUPANA MOM

Spoštovani!

Pri načrtovanju mesta je ključno, da ga oblikujemo tako, da bo dostopno in prijazno za vse. Enakopravnost je temeljna vrednota, ki nas vodi pri delu, naša vizija pa je jasna – ustvariti okolje, kjer se vsi naši meščani in meščanke počutijo dobrodošle in vključene. Tudi v preteklem letu smo uresničili številne projekte, ki pomembno prispevajo k izboljšanju kakovosti življenja oseb z invalidnostjo.

Maribor že več kot šestnajst let sodeluje v projektu *Občina po meri invalidov*, kar odraža našo dolgoletno zavezanost dostopnosti za vse. Danes je približno 300

kilometrov pločnikov prilagojenih za varen dostop invalidov, večina križišč v naseljih ima spuščene robnike, številni prehodi za pešce na najbolj obremenjenih točkah pa so opremljeni z zvočnimi semaforji.

Z vozilom Maister, ki vozi po conih za pešce, in projektom Prostofer, ki zagotavlja brezplačne prevoze tudi gibalno oviranim, dodatno olajšujemo vsakdanjik naših meščanov. Brezplačen prevoz za gibalno ovirane v okviru javnega potniškega prometa in zagotovljena brezplačna parkirna mesta na javnih površinah so dodatni koraki k večji dostopnosti mesta.

Naš cilj je ustvariti mesto, ki upošteva potrebe vseh generacij in spodbuja aktivno ter dostojanstveno življenje, zato uvajamo spremembe linij javnega potniškega prometa, ki stopajo v veljavo konec meseca januarja, z izboljšavami prometne infrastrukture, prilagajanjem bivalnih razmer ter raznovrstnimi projekti pa si prizadevamo, da bi Maribor ostal prijetno in dostopno mesto za vse svoje prebivalce.

Na Mestni občini Maribor se zavedamo tudi pomena vključevanja vseh v aktivno preživljanje prostega časa, zato smo prisluhnili pobudam občank in občanov, ki so v sklopu participativnega proračuna izrazili želje za vzpostavitev gibalnih naprav na prostem, ter štiri lokacije v mestni občini nadgradili z vadbenimi napravami, ki tudi gibalno oviranim omogočajo dostop do brezplačne rekreacije.

Z optimizmom zremo v prihodnost. Center Rotovž, ki je trenutno v izgradnji, bo v celoti prilagojen gibalno oviranim, prav tako pa bodo dostopna javna območja, kot je urejeno nabrežje Drave. Kljub dosežkom se zavedamo, da je pred nami še veliko izzivov, kot je zagotavljanje javnih sanitarij za gibalno ovirane. Veselimo se vaših predlogov in pobud, saj verjamemo, da lahko skupaj ustvarimo mesto, ki bo še prijetnejše za vse generacije.

Hvala, ker z nami delite vizijo dostopnega in vključujočega Maribora.

Aleksander Saša Arsenovič
župan Mestne občine Maribor

I. UVOD

Po podatkih Svetovne zdravstvene organizacije se število invalidov povečuje. To je v glavnem posledica staranja prebivalstva, prav tako gre večje število invalidov pripisati pogostejšemu pojavljanju kroničnih bolezni, kot so sladkorna bolezen, srčno – žilne bolezni, rakava obolenja in duševne motnje.

Mestna občina Maribor (v nadaljevanju MOM) je že v decembru 2010 na osnovi dobre realizacije Akcijskega načrta za izboljšanje enakih možnosti za invalide v Mariboru 2010 – 2014 pridobila listino »Občina po meri invalidov.« Mnoge ovire za invalide v MOM so bile z izvedenimi ukrepi odpravljene, mesto in meščani so postali invalidom prijaznejši. Kot nadaljevanje so invalidska društva in organizacije pripravili predloge za Akcijski načrt 2022 – 2027, s katerim bomo ob podpori župana nadaljevali politiko občine po meri invalidov. Prizadevali si bomo, da realiziramo čim več zadanih nalog.

Mestna občina Maribor se zavzema za izvajanje ukrepov, s katerimi bo spodbujala odpravljanje neenakosti, enakovredno vključevanje invalidov ter varovanje in spoštovanje pravic in osebne integritete invalidov. V Akcijskem načrtu 2022-2027 so upoštevani predlogi invalidskih društev za izboljšanje enakih možnosti invalidov. Za uspešno izvajanje zastavljenega Akcijskega načrta je ključnega pomena sodelovanje invalidov in invalidskih društev s strokovnimi službami MOM. Ukrepi se bodo uresničevali postopoma, glede na razpoložljiva sredstva.

Splošni cilj, ki ga želimo doseči z izvajanjem Akcijskega načrta, je doseči tako družbo, da bodo imeli vsi državljani enake možnosti. Mestna občina Maribor je pri zastavljanju svojih ciljev upoštevala mednarodne in nacionalne smernice ter utrip lokalnega okolja, in kot ključne opredelila naslednje cilje:

- zagotavljati arhitekturno, komunikacijsko in informacijsko dostopnost in s tem krepiti enake možnosti samostojnega in neodvisnega življenja invalidov;
- osveščati javnost o potrebah invalidov in dvigovanje ravni zavesti o aktivni vlogi invalidov, njihovih pravic do izenačitve možnosti in do zaščite pred diskriminacijo;
- zagotavljati podporo strokovno podpornih služb pri izvajanju in razvoju programov za vključevanje invalidov v vsa področja družbenega življenja;
- spodbujati medsebojno sodelovanje vseh služb in organizacij, ki pokrivajo življenje invalidov z namenom, da zagotovijo invalidom optimalne pogoje za enake možnosti za neodvisno življenje in vključevanje v družbene procese.

V letu 2009 je bil ustanovljen Svet invalidov MOM, ki ga sestavljajo predstavniki invalidskih organizacij in predstavniki strokovnih služb MOM in je nepogrešljiv posvetovalni organ župana. Svet invalidov skrbi za realizacijo Akcijskega načrta, izvaja koordinacijo med MOM in invalidi, spodbuja aktivnost invalidov in nudi administrativno podporo aktivnostim Sveta. Strokovni sodelavki Društva študentov invalidov Slovenije v Svetu invalidov Mestne občine Maribor vodita delo štirih delovnih skupin in sicer:

- Delovno skupino za zaposlovanje in socialno varnost,
- Delovno skupino za zakonodajo,
- Delovno skupino za dostopnost,
- Delovno skupino za kulturo.

SEZNAM KRATIC

CSD - Center za socialno delo
DCA - Dnevni center aktivnosti
DGNP - Društvo gluhih in naglušnih Podravja
DS – Delovna skupina
DU - Društvo upokojencev
ETM - Evropski teden mobilnosti
FIHO – Fundacija za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij
IKT - Informacijsko-komunikacijska tehnologija
KS - Krajevna skupnost
MČ - Mestna četrt
MD – Medobčinsko društvo
MDCIV - Medobčinsko društvo civilnih invalidov vojn
MDCP – Mariborsko društvo za cerebralno paralizo
MDDSZEM – Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti
MDSS – Medobčinsko društvo slepih in slabovidnih
MK - Mariborska knjižnica
MO - Mestna občina
MOM – Mestna občina Maribor
MS – Mestni svet
MS – Multipla skleroza
MZ - Ministrstvo za zdravje
NIJZ - Nacionalni inštitut za javno zdravje
OA – Osebna asistenca
OŠ - Osnovna šola
RK - Rdeči križ
RS - Republika Slovenija
SIMOM – Svet invalidov Mestne občine Maribor
SNG - Slovensko narodno gledališče
UGM - Umetnostna galerija Maribor
UKC - Univerzitetni klinični center
UM – Univerza v Mariboru
UO - Upravni odbor
URI – Univerzitetni rehabilitacijski inštitut RS
VDC - Varstveno delovni center
ZDIS – Zveza delovnih invalidov Slovenije
ZMSS - Združenje multiple skleroze Slovenije
ZOA – Zakon o osebni asistenci
ZPIZ - Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje
ZZRZI – Zakon o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov
ZZZS - Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije

II. PREGLED IZVEDENIH AKTIVNOSTI

1. OSVEŠČANJE IN INFORMIRANJE JAVNOSTI

V Akcijskem načrtu za izboljšanje enakih možnosti za invalide v MOM 2022 - 2027 lahko načrtovane ukrepe na tem področju razdelimo v

1.1. Ozaveščanje in informiranje javnosti

1.2. Ozaveščanje in informiranje strokovnih služb MO Maribor

1.1. OZAVEŠČANJE IN INFORMIRANJE JAVNOSTI

INFORMIRANJE IN OZAVEŠČANJE JAVNOSTI S POMOČJO JAVNIH OBČIL

Svet invalidov MO Maribor je v letu 2024 v sodelovanju z invalidskimi društvi organiziral veliko javnih dogodkov, ki so pripomogli k ozaveščanju občanov. Takšni dogodki so bili Športne igre invalidov, Športno rekreativno srečanje invalidov, Dan mobilnosti invalidov, sodelovanje na Festivalu Lent – Art kamp, Kulturni večer invalidov. S sodelovanjem službe za stike z javnostjo MO Maribor smo na vse prireditve vabili medije, o dogajanju smo obveščali tudi na občinski spletni strani. Mediji imajo pomembno vlogo pri ozaveščanju občanov, saj imajo možnost obveščanja najširše javnosti.

INFORMIRANJE PREKO SPLETNE STRANI MESTNE OBČINE MARIBOR

Na spletni strani [Mestne občine Maribor/invalidi](#) sporočamo uporabnikom pomembne informacije, objavljamo vabila na seje sveta invalidov, zapisnike sej, aktualnosti, zanimivosti. Stran je namenjena javnosti, invalidom in strokovnim službam. Glede na predloge uporabnikov si prizadevamo sproti prilagajati vsebino strani.

GLASILO SVET INVALIDOV

V novembru 2024 smo izdali že 15. številko skupnega glasila invalidskih društev in Sveta invalidov MO Maribor. Vsebino glasila so prispevali člani mariborskih invalidskih društev in je raznovrstna, koristna in zanimiva. Glasilo Svet invalidov smo brezplačno razdelili vsem invalidskim in humanitarnim društvom, članom Sveta za starejše in drugim institucijam, na voljo pa je tudi na sedežu MO Maribor. Glasilo smo v elektronski obliki posredovali tudi vsem občinam, prejemnicam listine »Občina po meri invalidov.

Priloga 1: Glasilo Svet invalidov, 15. številka

DELOVANJE INFORMACIJSKE PISARNE ZA INVALIDE

Informiranje občanov na MO Maribor poteka tudi v informacijski pisarni za invalide.

Svetovanje je v letu 2024 potekalo telefonsko ali po e-pošti ali osebno.

V letu 2024 so občane najpogosteje zanimale informacije o brezplačnem prevozu za invalide v Mestni občini Maribor in o pridobitvi evropske invalidske kartice ugodnosti.

FESTIVAL LENT – ART KAMP

V okviru Festivala Lent se je tudi v letu 2024 v Mestnem parku odvijal Art kamp. Na Festivalu so uspešno sodelovala tudi mariborska invalidska društva. Društva so se predstavila na izkustvenih delavnicah in s promocijskim gradivom. Invalidi so se aktivno vključevali tudi v predstavitvene aktivnosti ostalih sodelujočih organizacij.

EVROPSKI TEDEN MOBILNOSTI – DAN MOBILNOSTI INVALIDOV

V septembru 2024 je v okviru Evropskega tedna mobilnosti potekal že 16. Dan mobilnosti invalidov. Program je bil zelo zanimiv in pester. Na Trgu Leona Štuklja v Mariboru je svoja prizadevanja za čim boljšo mobilnost predstavilo 8 mariborskih invalidskih in humanitarnih društev ter 2 strokovni organizaciji.

Prisotne je pozdravil predsednik Sveta invalidov Milan Kotnik, v imenu Mestne občine Maribor pa župan Aleksander Saša Arsenovič, ki je invalide pozdravil s kratkim nagovorom.

Moderiral je Matic Jeger, Toti radio, v slovenski znakovni jezik je tolmačila Anja Kotnik.

Predstavniki MD Sožitje Maribor so nas razveselili s plesno točko **»Pustite nam ta svet«**.

Potekal je prikaz vstopa in izstopa v/iz brezplačnega minibusa Maister, kjer so invalidi z različnimi gibalnimi težavami prikazali, ali se da in kako samostojno ali s pomočjo vstopati v Maistra. Poročilo o ugotovitvah je podano v prilogi skupaj s poročilom s sprehoda.

Nato se je skupina invalidov podala na sprehod po mestu z evidentiranjem arhitektonskih ovir. Poročilo s sprehoda je dodano kot priloga.

Na Trgu Leona Štuklja je po poligonu potekal ovirantlon, kjer je bilo prikazano vodenje slepe osebe s pomočjo psa, zainteresirani so lahko preizkusili, kako se znajdejo v koži invalida na vozičku, slepega ali gluhega. V ovirantlonu so se preizkusili številni mladi, ki so bili prisotni na Trgu v aktivnostih ETM za varno pot v šolo. Tudi ob stojnicah z materiali so se ustavljali in postavljali vprašanja.

Hkrati so se na Trgu predstavila invalidska društva, vsako društvo je predstavilo svoj način mobilnosti, težave, pripomočke in posebnosti pri premagovanju ovir v vsakdanjem življenju. Predstavili so se **Združenje multiple skleroze Slovenije, podružnica Maribor; Medobčinsko društvo delovnih invalidov Maribor; Društvo bolnikov po možganski kapi Podravja Maribor; SONČEK – mariborsko društvo za cerebralno paralizo; Društvo gluhih in naglušnih Podravja Maribor; Medobčinsko društvo slepih in slabovidnih Maribor; Humanitarna organizacija INKONT Maribor; Zavod brez ovir in SLO Canis in REPS.**

Hkrati je na Ulici heroja Staneta pred občinsko stavbo potekala akcija osveščanja o težavah parkiranja na invalidskih parkirnih mestih »Pridem takoj«. Z invalidskimi vozički smo že zjutraj zasedli 4 parkirišča pred občinsko stavbo, na vozičke smo obesili napise »Pridem takoj, Ne bom dolgo« in druge najpogostejše izgovore kršiteljev, ki parkirajo na invalidskih parkirnih mestih.

Invalidi so sodelovali tudi pri drugih dogodkih v okviru Evropskega tedna mobilnosti. Tako so na Smetanovi ulici sodelovali pri predstavitvi ovir pri mobilnosti za osnovnošolce in za srednješolce.

Priloga 2: Poročilo s prehoda in prikaza vstopa in izstopa v vozilo Maister ob Dnevu mobilnosti invalidov 2024

IZJAVA ZA JAVNOST OB MEDNARODNEM DNEVU INVALIDOV, 3. DECEMBRU

Svet invalidov MO Maribor je mednarodni dan invalidov, 3.12.2024 obeležil tako, da je medijem posredoval izjavo za javnost, dne 5.12.2024 pa je izvedel slavnostno sejo, na kateri so člani Sveta podali nekaj misli o tem, zakaj je tako pomembno, da imamo invalidi svoj dan.

V izjavi so med drugim poudarili najpomembnejše aktivnosti in dosežke v letu 2024 in pomen delovanja organizacij za invalide, objavljena je bila tudi na spletni strani MOM/Novice.

Priloga 3: Sporočilo za javnost ob mednarodnem dnevu invalidov 2024

1.2. OZAVEŠČANJE IN INFORMIRANJE MESTNIH SLUŽB

INFORMIRANJE IN OZAVEŠČANJE INVALIDOV IN STROKOVNIH SLUŽB PREKO SKUPNEGA NASLOVA SVETA INVALIDOV

Svet invalidov MOM neposredno aktivno sodeluje z invalidskimi organizacijami in službami, ki so vključene v projekt »Občina po meri invalidov«. Člani liste se lahko preko skupnega elektronskega naslova Sveta invalidov svet.invalidov@list.arnes.si med seboj ažurno informirajo o pomembnih novicah. Ta način informiranja in osveščanja uspešno uporabljamo pri posredovanju obvestil in novic Sveta invalidov Mestne občine Maribor članom Sveta in strokovnim službam. Člani skupne liste so predstavniki invalidskih društev, ki so vključena v Svet invalidov, predstavniki strokovnih služb in organizacij, ki so pomembni za invalide in zainteresirani posamezniki, ki sodelujejo le občasno ali želijo le biti informirani.

Strokovnim službam in drugim zainteresiranim so vse pomembne informacije, vabila na seje sveta invalidov, zapisniki sej in drugo na voljo tudi na spletni strani [Mestne občine Maribor/invalidi](#).

INFORMIRANJE IN OZAVEŠČANJE NA RAVNI INVALIDSKIH IN HUMANITARNIH DRUŠTEV

Za dobro informiranost javnosti storijo največ invalidske organizacije same, saj najbolje vedo, kaj je potrebno sporočiti, katere so posebnosti, ki jih javnost manj pozna. Društva so dobro organizirana in obveščajo javnost o svojih aktivnostih na različne načine; po radiu, na različnih dogodkih, s propagandnim materialom, preko spletne strani, kjer lahko vsak poišče prve informacije o svoji invalidnosti, kje poiskati pomoč, kako se spoprijeti z novo nastalo situacijo. Spletne strani teh organizacij so tudi odličen vir informacij za strokovne službe, ki delujejo na področju invalidske tematike.

V Društvu paraplegikov Podravja so bili na področju ozaveščanja tudi v letu 2024 aktivni. Redno so ažurirali spletno stran društva, ob zborih društva in izvedbi Parabasketa so delili promocijsko in informativno gradivo, s članki so sodelovali v glasilu Zveze »Paraplegik«, informiranje so izvajali na posamičnih svetovanjih in razgovorih. Redno objavljajo na oglasni deski, večkrat pa sodelujejo in ozaveščajo kot gostje v raznih informacijskih oddajah TVSLO ali TV Maribor.

V ZMSS, podružnica Maribor je v letu 2024 obveščanje članstva ZMSS podružnice Maribor in širše javnosti v glavnem potekalo s pomočjo sodobnih medijev, telefon, internet, podružnična Facebook stran, spletna stran Združenja, klasična pošta, ter preko skupnega glasila Združenja v juliju in decembru, ter glasila Sveta invalidov MOM. Ob uradnih urah na sedežu društva pa so lahko novo diagnosticirane osebe z MS in svojci dobili prve informacije o multipli sklerozi. Na različnih dogodkih, ki so se jih udeleževali, pa so predstavili osebne izkušnje o tej bolezni, invalidnosti in predstavili medicinsko tehnične pripomočke, ki jih uporabljajo: Ob svetovnem dnevu MS, ob dnevu mobilnosti invalidov... S prispevkom so sodelovali tudi v 15. številki glasila Svet invalidov, ki je izšlo v novembru 2024 in v glasilih Združenja multiple skleroze Slovenije.

V Društvu študentov invalidov so v letu 2024 za osnovnošolce, dijake in študente, kot tudi za zaposlene v visokem šolstvu in v zasebnih podjetjih, izvedli delavnice Izkušnja spreminja. Člani društva in strokovni sodelavci so sodelovali na različnih okroglih mizah in javnih razpravah kakor tudi v radijskih in televizijskih oddajah.

Obveščanje članstva v MD civilnih invalidov vojn Maribor je v letu 2024 potekalo v glavnem s pomočjo sodobnih medijev (telefon , internet ...) in klasične pošte ter preko skupnega glasila »Naše vezi« Zveze društev vojnih invalidov Slovenije in Zveze civilnih invalidov vojn Slovenije in v glasilu Svet invalidov MOM.

V Medobčinskem društvu delovnih invalidov Maribor poteka informativna dejavnost po različnih poteh in v raznih oblikah. Članstvo obveščajo s posebnimi zloženkami in koledarčki. Tudi v letu 2024 je komunikacija potekala večinoma po telefonu in internetu. Ob tem je pomoč prostovoljnih delavk društva izjemno pomembna, saj člani društva iz prve roke pridobijo vse pomembne informacije, ki jih zanimajo.

Društvo gluhih in naglušnih Podravja Maribor izvaja posebni socialni program informiranja članstva in širše javnosti, saj na obstoječi spletni strani Društva <http://www.dgnp-mb.si/> , ki so jo v letošnjem letu nadgrajevali in družabno omrežje <http://www.facebook.com/drustvo.maribor>, kjer informirajo o vseh aktivnostih društva. Sofinancer je MOM. Vsebinsko pri osvežitvi in nadgradnji obstoječe spletne strani s svojimi idejami in predlogi sodelujejo gluhi in naglušni člani društva. Aktivnosti so potekale kontinuirano skozi celo leto 2024. Ključnega pomena je tudi sodelovanje z mediji. Zato v okviru tega programa sodelujejo s Spletno TV ZDGN Slovenije, RTV Slovenija ter ostalimi mediji (Večer, BK TV, Tele M, Štajerski tednik, RTV SLO-Maribor in RTV Radio Maribor in številnimi različni internetnimi portali), kjer so imeli v letu 2024 skupno več kot 30 objav, intervjujev in člankov, z namenom promocije in informiranja o številnih aktivnostih, ki jih za gluhe, naglušne in gluhoslepe osebe, njihove svojce ter ostale polnočutne osebe organizirajo v društvu. Za predstavitev društva so v lastni režiji izdelali in natisnili različne promocijske materiale (slovarček slovenskega znakovnega jezika, zloženke o aktivnostih društva). Letno izide 6x glasilo Naš glas. Na številnih skupnih akcijah v organizaciji Sveta invalidov pa opravljajo promocijo in predstavitve, sodelujejo pa tudi v uredniškem odboru glasila Svet invalidov in delovnih skupinah SIMOM. V ta namen so že zagotovili in bodo zagotavljali tudi v prihodnje sodelovanje lastne ekipe za informiranje in pripravo foto in video prispevkov, izhajanje društvenega glasila Naš glas, promocija in predstavitev na številnih skupnih akcijah.

Prostovoljci Kinološkega društva za reševalne pse – REPS Maribor so svoje poslanstvo: "iskati-pomagati-rešiti" pogrešane osebe s pomočjo reševalnih psov izkazali na več pomembnih tekmah in situacijskih vaj. V društvu skrbijo za kadrovske izpopolnjenost enote in za mobilizacijsko pripravljenost. Zagotavljajo posebne vsebine usposabljanja vodnikov, saj morejo operativne naloge opravljati le psihično in zdravstveno sposobni prostovoljci. Projekt »Terapevtsko - podporno druženje z delovnimi psi in projekt »spremljevalno druženje z osamljenimi, bolnimi, otroci in starejšimi ter drugimi ranljivimi skupinami« izvajajo več let redno. Da pes sprejema vsako osebo, ne glede na njihove morebitne pomanjkljivosti in težave, je že splošno znano. Letos so se družili z otroki iz več osnovnih šol in otroki Zveze prijateljev mladine Maribor. Reševalne pse zaradi njihove izredne socializiranosti namreč vključujejo še v dodaten humanitarni PET program.

Ustaljeno delovanje iz preteklih let se je bistveno spremenilo, na eni strani v različnih zmožnosti usposabljanj na tradicionalnih mednarodnih treningih in taborih, na drugi strani pa v izvajanju njihovih rednih aktivnosti - interni treningi, tradicionalna druženja s podobnimi društvi in organizacijami. Bistveno se je namreč povečal delež delovanja na terenu v realnih situacijah.

Skupno so v letu 2024 opravili 1548 prostovoljskih ur in prehodili ali prevozili veliko število kilometrov, kar pomeni, da so v primerjavi z letom 2023 opravili kar precej več ur, za cca. 22,8%.

Vpoklicani so bili v iskalno akcijo v Škofijsko gimnazijo, kjer so opravili iskanje s pomočjo reševalnih psov za morebitno pogrešanimi osebami. K sreči se je vse dobro končalo in pod ruševinami ni bilo ljudi.

Imajo veliko ciljev, imajo znanje in imajo določene strategije, ki jih redno spremljajo in izvajajo. Vendar niso zadovoljni z rezultati, ker so zadnja leta preveč odvisni od sodelovanja državnih institucij, katere pa večinoma ne izkažejo dovolj pozitivnega zanimanja za programe, ki jih redno predlagajo in tudi izvajajo. Ponovno jih je MOM izselila iz obstoječih prostorov v mariborskem azilu zaradi tega, »ker njihova dejavnost ni ustrezala prostorskim zahtevam«. Nadomestne prostore so si morali poiskati sami.

Osnovno poslanstvo Slovenskega združenja inštruktorjev – centra za šolanje psov pomočnikov SLO – CANIS je izšolati pse za pomoč gibalno in senzorno oviranim osebam. Njihov namen je seznanjati širšo javnost o možnostih, ki jih izšolani psi pomočniki omogočijo osebam s posebnimi potrebami (gibalno, senzorno in mentalno prikrajšanim). Pri tem ima pozitiven učinek pozitiven učinek še naši terapevtski psi, saj z njimi redno obiskujemo domove za ostarele, VDCje, šole, vrtce, različne ustanove.

Opravili so čez 890 dodatnih prostovoljskih ur poleg rednih dejavnosti, kar pomeni, da so v primerjavi z letom 2023 opravili kar za 23,4 % ur več. Od ustanovitve do danes so izšolali in predali 42 psov vodnikov in pomočnikov. V letu 2023 so začeli s šolanjem psa vodiča za

mlado študentko iz Ljubljane in projekt uspešno pripeljali do konca. Sodelovali so pri humanitarnih akcijah: Dobrodelna akcija »Pes vodič Car za slepo študentko Darjo«; Akcija »MRZLI SMRČKI, PASJI SRČKI« skupaj z Društvom REPS je potekala vsak mesec v Domu za starostnike Lenart in Domu Agata, ter občasno tudi še v nekaterih drugih mariborskih institucijah.

Imeli so vsaj dvajset različnih predstavitev na raznih dogodkih po vsej Sloveniji, kjer seznanjajo širšo javnost o različni problematiki in aktivnostih na temo psi pomočniki ali terapevtski psi. Udeležili so se Festivala Lupa v Ljubljani, Tedna mobilnosti v Mariboru skupaj z Zavodom brez ovir, predstavitve za otroke iz Zveze prijateljev mladine Maribor ter v jeseni še Festivala drugačnosti v Slovenj Gradcu. Ob koncu leta (za Božička) jim je uspelo izvesti še lep dogodek ŠNOFKAMO za Dom starostnikov pod Pekrsko gorco.

Ponosni so na dejstvo, da jih je obiskala veleposlanica iz Združenega kraljestva, ga. Harisson, ki je slepa in ima svojega psa vodiča Otta in je prva ženska s psom vodičem, ki je zasedla tako pomembno funkcijo. Posledica tega sodelovanje je bil tudi uraden sprejem na Britanski ambasadi.

Program »Repki upanja - Šapice z razlogom« smo v obliki predstavitev in druženj s psi vodiči slepih, s psi pomočniki za gibalno in senzorno ovirane osebe, s psi spremljevalci ali terapevtskimi psi – skupaj z otroci iz vrtcev, šolarji, občani izvajali redno skozi vse leto. Kljub uspehom, ki jih nizajo, pa se še vedno spopadajo s problemi, ki jih resorne institucije nikakor nočejo akceptirati. Od tega, da se srečujejo s prostorskimi problemi (za njihovo delovanje v Mariboru ni na voljo ustreznih prostorov), da kot humanitarna organizacija plačujejo komercialno najemnino, ni systemskega financiranja na strani lokalnih ali nacionalnih institucij, do tega, da pristojna ministrstva celo ignorirajo evropske standarde za pse pomočnike in vse dobronamerne apele s strani mednarodnih organizacij, naj zadeve vendarle uredijo tako, da bodo predvsem v podporo invalidom. Še vedno upajo na nek »boljši jutri« v letu 2025.

Leto 2024 jim bo sicer ostalo v lepem spominu, ko so združili moči in pomagali ljudem v stiski. Leto, ko so se postavili za skupnost in kako so nevladne organizacije pomagale pri blaženju posledic različnih kriz, predvsem okoljske, ob poplavah, ko so zbrali nekaj sredstev in jih podelili tistim vodnikom, ki so v naravnih nesrečah izgubili bodisi svoje premoženje ali društva, ki so izgubila svojo opremo.

V društvu Sonček – MDCP si ves čas prizadevajo za promocijo društva oziroma ozaveščanje splošne javnosti o življenju ljudi s cerebralno paralizo in sorodnimi invalidnostmi, in v ta namen aktivno sodelujejo v lokalnem okolju. V petek, 4. oktobra 2024, so obeležili Svetovni dan cerebralne paralize. Gre za mednarodno gibanje World CP day, ki je namenjeno ozaveščanju splošne javnosti o življenju oseb s cerebralno paralizo. V Mariboru so dogodek obeležili na Glavnem trgu in v prostorih društva, kjer so se zbrali člani in podporniki društva, znanci, prijatelji. Dogodek na Glavnem trgu je bil uspešno izpeljan v opoldanskih urah, o tem so poročali mediji (intervju in prispevek v oddaji TV Slovenija Tele M, informativna oddaja Odmevi, časnik Večer). V sodelovanju z Mestno občino Maribor so v počastitev Svetovnega dneva cerebralne paralize fontano na Glavnem trgu obarvali v zeleno, ki je barva svetovnega gibanja za cerebralno paralizo. V večernih urah so se člani prav tako zbrali v centru mesta in ovekovečili dogodek. Prav tako pa je obeležitev Svetovnega dneva cerebralne paralize potekala vseskozi tudi na družabnem omrežju Facebook.

V MD slepih in slabovidnih Maribor so v letu 2024 izvajali informiranje uporabnikov, svojcev in drugih zainteresiranih, osebno in telefonsko svetovanje ter obiski na domu (razreševanje individualne problematike). Ozaveščanje in informiranje so izvajali tudi na dnevu mobilnosti invalidov na Trgu svobode v Mariboru in na Smetanovi ulici. Imeli so tudi tri dneve odprtih vrat v Domu slepih – Sprehod v temi, ki so se jih udeležili učenci OŠ Bojan Ilich, OŠ Borci za severno mejo in OŠ Draga Kobala in 15 dijakov Srednje zdravstvene šole.

2. SKRB OBČINE ZA ZDRAVJE

V Akcijskem načrtu smo zadane naloge na področju zdravstvenega varstva strnili v 2 točki:

2.1. Sofinanciranje in izvajanje osnovnih in dodatnih programov zdravstvenega varstva

2.2 Sodelovanje z varuhom bolnikovih pravic

2.1. SOFINANCIRANJE IN IZVAJANJE OSNOVNIH IN DODATNIH PROGRAMOV ZDRAVSTVENEGA VARSTVA

V okviru projekta Ready4Heat smo v MOM izdelali Strategijo in akcijski načrt za blaženje in preprečevanje negativnih posledic vročinskih valov ter pripraviti ustrezne ukrepe. Poleg tega je projekt vzpostavil lokalne mreže deležnikov, ki sodelujejo in skupaj rešujejo problem toplotnih obremenitev.

V sklopu projekta Ready4Heat se je razvil celovit pristop za interakcijo z ranljivimi skupinami, ki je bil ključen za oblikovanje učinkovitega načrta za blaženje negativnih posledic vročinskih valov v Mestni občini Maribor. Med ključne ranljive skupine sodijo starejši, ljudje s kroničnimi boleznimi, invalidi, otroci, nosečnice in delavci na prostem. Prilagojeni preventivni ukrepi so za te skupine še posebej pomembni.

V letu 2024 smo izvedli delavnice za ranljive skupine za starejše ter invalide, ki so potekale v februarju in marcu 2024. Povzetek delavnic z ranljivimi skupinami in analize vprašalnikov:

Invalidi: Predlagani so bili hlajeni skupni prostori kot pomemben ukrep za omilitev vročinskih valov, s posebnim poudarkom na dostopnosti.

Starejši: Izpostavljena je bila potreba po izboljšanju obveščanja in informiranja starejših. Predlagana je bila medsebojna pomoč in solidarnost v družbi, izobraževanje o mehkih ukrepih za prilagajanje domačega okolja in prilagoditev delovnih procesov na vročino.

Strategija in akcijski načrt za blaženje in preprečevanje negativnih posledic vročinskih valov v Mestni občini Maribor je dokument, ki ga bo sprejel Mestni svet MOM v letu 2025.

MOM je 15. maja 2024 gostila 2. Festival duševnega zdravja v organizaciji NIJZ. Obiskovalci so se udeležili predavanj in delavnic različnih strokovnjakov na področju duševnega zdravja, obiskali so lahko interaktivne koticke in stojnice, na katerih so se predstavile številne organizacije, ki delujejo na področju duševnega zdravja. Za starejše sta potekali dve delavnici, in sicer Osamljenost ob vstopu v pokoj, ki jo je vodila Jožica Gamse, dr. med., spec. psih. in delavnica z naslovom Ali se lahko izognemo demenci?, ki jo je vodil Drago Perger, univ. dipl. psih. Celoten program je viden [tukaj](#).

20. junija 2024 se je odprla že dolgo pričakovana nova Zdravstvene postaja Magdalena. V Zdravstveni postaji Magdalena se izvaja več storitev, med njimi ambulante družinske medicine, pediatrične ambulante ter laboratorijske storitve v okviru primarnega zdravstvenega varstva in specialistične ambulante (urološka in dermatološka ambulanta). V pritličju objekta je umeščena lekarna. V kleti objekta je na voljo 30 parkirnih mest za obiskovalce. To je zlasti dobrodošlo za starejše, gibalno ovirane in mlade starše z otroki. Dostop je opremljen tudi s talnimi taktilnimi oznakami.

V mesecu maju 2024 sta CSD Maribor in Ministrstvo za solidarno prihodnost organizirala posvet z razpravo: Dolgotrajna oskrba – izzivi in priložnosti, s katerimi se soočamo, na katerem sta kot sogovornici sodelovali predsednica Sveta za starejše MOM in vodja Sektorja za zdravstvo in socialo na MOM. Izpostavili sta morebitne dileme oz. pomisleke pri vzpostavitvi sistema dolgotrajne oskrbe in uveljavitve Zakona o dolgotrajni oskrbi, ki s seboj prinaša ogromno neznank in vprašanj.

V invalidskih in humanitarnih društvih za svoje člane s pomočjo sofinanciranja izvajajo številne programe ohranjanja zdravja. V letu 2024 je Mestna občina Maribor na osnovi javnega razpisa »programi za krepitev in ohranjanje zdravja« sofinancirala izvajanje programa za krepitev zdravja. Sredstva v skupnem znesku 39.500 EUR so bila razdeljena 39 različnim društvom, ki so v letu 2024 izvajala 60 različnih programov ohranjanja zdravja. (glej tudi tč.14.2.).

V Medobčinskem društvu delovnih invalidov Maribor posvečajo veliko skrb dejavnostim za ohranjanje zdravja in rehabilitacijo invalidov. V letu 2024 so organizirali kopalni dan v Termah Ptuj, koristili so kapacitete ZDIS in lastno počitniško hišico v Moravskih toplicah. V okviru programa za ohranjanje zdravja so organizirali tudi predavanje na temo »Ustna higiena zob«, »Demenca«, in »Delovanje pisarne varuha bolnikovih pravic«. Predavanja so potekala v Domu invalidskih organizacij na Trubarjevi 15, Maribor. Za ohranjanje fizične in duševne kondicije svojih članov organizirajo tudi različne pohode v okviru pohodne sekcije. Teh pohodov je bilo v letu 2024 osem. Za pohode ne izbirajo napornih poti. Tako je mogoče zadovoljiti interese širšega kroga članov društva.

V Društvu paraplegikov Podravja se pomena krepitve in ohranjanje zdravja zelo dobro zavedajo. Zato so imeli na tem področju tudi v letu 2024 veliko rednih aktivnosti, ki potekajo vsako leto v programih za ohranjanje zdravja v zdraviliščih v Laškem, Pacugu, Moravskih toplicah. Člani pa se lahko udeležujejo tudi obmorsko rekreativnega in klimatskega

zdravljenja v Ankaranu in Pineti-Novigrad. Že nekaj let pa uvajajo nove oblike bivanja in ustvarjanja različnih delavnic v Oseku v Slovenskih goricah. Z raznimi predavanji, pripravo zdrave hrane z zelenjavo iz bližnjih kmetij, družabnimi srečanji, s pečenjem ter kuhanjem v kmečki peči ter s samostojnejšim življenjem si paraplegiki pridobivajo nove izkušnje in samozavest. Za izvajanje vseh aktivnosti pa je bistveno izvajanje osebne asistencije. Namen programa ohranjanje zdravja je paraplegiku in tetraplegiku zagotoviti možnost izboljšanja njegovega fizičnega in psihofizičnega zdravja, pridobivanje socialnih izkušenj in novih znanj ter učenje socialnih veščin para- in tetraplegikov, pa tudi njihovih svojcev.

V letu 2024 je bilo v ZMSS članom podružnice Maribor omogočeno, da so se lahko vključili v obnovitveno, družinsko in skupinsko rehabilitacijo. Nekaterim pa je bila z doplačilom omogočena rehabilitacija - ohranjanje zdravja. Za njihove težje gibljive in nepokretne člane imajo v podružnici organizirano individualno fizioterapijo na domu. Program rehabilitacij se je izvajal s ciljem, da lahko oboleli z MS čim dlje in na najboljši možen način ohranjajo telesno in duševno stanje. Vsako sredo v tednu so na podružnici izvajali tudi skupinsko vadbo »Zberi se«. To je vadba, ki skozi široko paleto vaj spodbuja koordinacijo in motorične sposobnosti posameznika. Od udeležencev zahteva pozornost, ki je dandanes razpršena. Ta vadba jih sprosti, ozavešča, razgiba in prediha. Vodi jo dipl. kineziolog Simon Jurmić. Te vadbe se je udeleževalo od 5 do 10 članov. Vsak torek pa je bilo omogočeno izvajanje vaj pod vodstvom Simona preko Microsoft Teams-a. S tem so spodbujali vse člane, da so se lahko preko celega leta aktivno ukvarjali z vajami, ki so najbolj primerne za bolnike z MS.

V MDCIV Maribor so v letu 2024 članom pomagali pri koriščenju kapacitet za ohranjanje zdravja v lasti ZDCIV Slovenije, pri prijavih na zdravstvene terapije v zdravilišča, omogočili so jim kopanje v termah Ptuj, Moravskih toplicah in v zdravilišču Radenci, v MTC Fontana pa so lahko koristili terapevtske masaže.

V hotelu Delfin v Izoli so imeli štiri kopalne dneve z vodeno telovadbo v bazenu hotela. Na enodnevem kopalnem dnevu pa so se v Termah Mala Nedelja pridružili članom DBMKP. Socialno ogroženim članom so pomagali v obliki posebnih socialnih pomoči (pri nakupu prehrane, kurjave, tehničnih in ortopedskih pripomočkov, zdravil, prehranskih dopolnil). Spomladi 2024 jim je dr. Ladislav Golouh predstavil »Onkološke bolezni; njihovo prepoznavanje in zdravljenje«. V sodelovanju z Zvezo DCIVS so organizirali predavanje z naslovom »Človek in hrana - novejša dognanja« s katerimi jih je na podlagi svojih izkušenj iz splošne in integrativne medicine seznanila Barbara Hrovatin, dr. med. Tudi zadnje septembrske dni so namenili krepitvi zdravja in druženju članov. Udeleženci štiridnevne ekskurzije v Izoli so se poleg kopanja in vodene telovadbe v bazenu odpravili tudi na aktivne sprehode.

Društvo gluhih in naglušnih Podravja Maribor se je uspešno prijavilo na javni razpis Mestne občine Maribor za sofinanciranje posebnih socialnih programov s področja preventivnih programov varovanja zdravja. Program so izvajali skozi celo leto 2024.

V Sončku – MDCP izvajajo obnovitveno rehabilitacijo z zdravstveno-terapevtskimi kolonijami (ZTK). Tako so v letu 2024 organizirali štiri samostojne zdravstveno-terapevtske kolonije za otroke in mladostnike, ki potekajo brez staršev. Vsak udeleženeec ima svojega spremljevalca oziroma osebnega asistenta, ki skrbi zanj 7 dni. V letu 2024 so izpeljali en termin v Elerjih, tri pa termine ZTK v Centru M.A.R.E. Rovinj, kjer so uporabnikom ponudili nova doživetja, dopolnjene vsebine, individualen pristop k uporabniku, izvedli so tudi en termin ZTK na Pašmanu. Letošnjih Sončkovih kolonij se je udeležilo okoli 170 udeležencev.

V MD slepih in slabovidnih Maribor je v letu 2024 potekalo osebno in telefonsko svetovanje ter obiski na domu (razreševanje individualne problematike), pomoč pri uveljavljanju pravic in storitev (izpolnjevanje obrazcev, priprava vlog, pritožb, urgenc...). Izvajali so tudi plesne tečaje in plavanje. Za plavanje so koristili bazene kopališča Pristan in Mariborskega otoka v Mariboru ter kopališča v Ravnah na Koroškem.

2.2 SODELOVANJE Z VARUHO BOLNIKOVIH PRAVIC

Institut varuhinje bolnikovih pravic je leta 2002 ustanovil Mestni svet MOM za potrebe občanov mesta Maribor in občanov statistične regije Podravja. Podlago za delovanje predstavlja *Sklep o ustanovitvi varuha bolnikovih pravic in njegovih pristojnosti* (MUV, št. 18/01) *ter Poslovnik o delu varuha bolnikovih pravic*. MS MOM je 24. 2. 2002 za opravljanje funkcije varuha bolnikovih pravic s šestletnim mandatom, imenoval upokojeno profesorico industrijske pedagogike, Magdo Žezlino. Sklep je začel veljati 3. 3. 2002. V letu 2010 je na pobudo varuhinje prišlo do zamenjave in MS je po razpisu za novega varuha izbral Franceta Prosnika, upokojenega magistra klinične psihologije. Varuh je začel svoj mandat s 1. oktobrom 2010. Dne 18. junija 2019 je delo prevzela **Lidija Breznik, mag. soc. geront.**

Pisarna varuhinje bolnikovih pravic sprejema osebne pobude in pritožbe bolnikov in njihovih svojcev vsak delovni dan (uradne ure so objavljene na spletni strani Mestne občine Maribor).

Za osebne obravnave je zaželen predhodna najava, v ostalih dneh pa je možno dobiti informacije pri strokovni svetovalki v pisarni varuhinje Manji Habjanič, univ. dipl. prav. ali se naročiti po telefonu (02/2201-634, 02/228-22-23) ali elektronski pošti varuh.bp-mb@maribor.si.

Pisarna varuhinje bolnikovih pravic se nahaja v občinski stavbi na Ulici heroja Staneta 1, v Mariboru. Pogoje za delovanje instituta varuha bolnikovih pravic zagotavlja MOM in nekatere občine statistične regije Podravja, v skladu s sprejetim sporazumom o sodelovanju.

Pobudo za začetek postopka pri varuhinji bolnikovih pravic lahko da vsak, ki meni, da so mu bile z dejanjem ali opustitvijo javnega zdravstvenega zavoda ali koncesionarja kršene pravice. Varuhinja bolnikovih pravic lahko javnim zdravstvenim zavodom ali koncesionarjem naslovi: predloge, mnenja, kritike ali priporočila, ki jih ti obravnavajo in nanje odgovarjajo. Delovno področje varuha bolnikovih pravic zajema obravnavanje pritožb bolnikov zoper potek in posledice zdravljenja ter zaradi neprimernega ali nevljudnega odnosa zaposlenih v javnih zdravstvenih zavodih ali pri koncesionarjih. Pri svojem delu je neodvisna in samostojna. Postopek obravnave je za bolnike zaupen in neformalen ter za stranke brezplačen.

Institut varuha bolnikovih pravic je s svojim delovanjem in opozorili na potrebo po enotni pravni ureditvi s področja varstva pacientovih pravic, pomembno vplival na sprejetje Zakona o pacientovih pravicah (Uradni list RS št. 15/2008, 55/2017, 177/20 in 100/22 - ZNUZSZS) in s tem imenovanje zastopnikov pacientovih pravic. Varuh bolnikovih pravic ostaja samostojna lokalna institucija, ki z neformalnim, izvensodnim postopkom zagotavlja učinkovito pomoč bolnikom pri uveljavljanju pravic na področju zdravstvenega in pokojninsko invalidskega zavarovanja.

Varuhinja bolnikovih pravic na področju varstva invalidov zagotavlja pomoč za lažje uveljavljanje pravic iz področja zdravstvenega ter pokojninskega in invalidskega zavarovanja (pravic do telesne okvare in invalidnine, dodatka za pomoč in postrežbo, invalidske

pokojnine,...) V ta namen sodeluje s predstavniki in strokovnimi sodelavci Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, člani invalidskih komisij oz. izvedenskimi organi, zdravniki, predstavniki delodajalcev (uveljavljanje pravice do premestitve in dela s krajšim delovnim časom), društvi invalidov in številnimi drugimi institucijami.

V postopku uveljavljanja pravic iz področja invalidnosti pri ZPIZ-u, zagotavlja varuhinja bolnikovih pravic pomoč v obliki svetovanja, informiranja in sestavljanja pritožb zoper izdane odločbe na prvi stopnji, pri čemer ugotavlja, da bolniki slabo poznajo pravne predpise in s tem pravice s tega področja.

V letu 2024 je varuhinja bolnikovih pravic na povabilo zainteresiranih društev invalidov oziroma njihovih združenj izvedla predavanja, na katerih je predstavila področje dela pisarne varuhinje bolnikovih pravic ter jih seznanila z zakonsko predpisanimi pravicami in pritožbenimi postopki na področju zdravstva in pravic pacientov. Povezovanje z društvi invalidov je potekalo tudi preko sodelovanja na sejah delovnih skupin Sveta invalidov in Svetu za starejše.

Pri svojem delu varuh spremlja in opozarja širšo javnost ter pristojne inštitucija na težave, s katerimi se srečujejo invalidne in starejše osebe.

3. POKLICNA REHABILITACIJA

V akcijskem načrtu smo si kot trajno nalogo zastavili:

3.1. Zagotovitev dostopnosti rehabilitacijskih programov

3.2. Ureditev in izvajanje zakonodaje

3.3. Osebna asistenca

3.1 ZAGOTOVITEV DOSTOPNOSTI REHABILITACIJSKIH PROGRAMOV

Lokalna in državna oblast mora zagotoviti fizično, komunikacijsko in vsebinsko dostopnost rehabilitacijskih programov. Pri tem je pomembno, da sodelujejo tudi delodajalci, ki rehabilitacijo invalida izvajajo v praksi. Potrebne bi bile spodbude, da bi se vključilo dovolj delodajalcev in bi se tako zmanjšala čakalna doba invalida na vključitev v program rehabilitacije.

3.2. UREDITEV IN IZVAJANJE ZAKONODAJE

Vključeni v programe zaposlitvene rehabilitacije ugotavljajo, da ureditev zaposlitvene rehabilitacije in kvot ne naslavlja potreb mladih visoko izobraženih invalidnih oseb. Poleg tega so postopki rehabilitacije predolgi in velikokrat pri osebi iščejo bolj slabosti kot pa njene močne točke in spretnosti. Treba bi bilo urediti zakonodajo, ki omogoča nediskriminatorno, učinkovito in kvalitetno zaposlitveno rehabilitacijo, ki poteka v obliki zaposlitve vključene osebe.

3.3. OSEBNA ASISTENCA

Za invalide je izredno pomembna storitev OSEBNE ASISTENCE, ki jo za upravičence po zakonu o osebni asistenci zagotavlja država. V obdobju zagotovitve je omogočila

marsikateremu invalidu izboljšanje enakih možnosti za vključevanje v družbeno življenje in kvalitetnejše preživljanje prostega časa. Za invalide, ki potrebujejo pomoč manj kot 30 ur tedensko in tako niso upravičenci po Zakonu o osebni asistenci, je zato zelo dobrodošla pomoč na domu in sofinanciranje osebne asistencije s strani MOM, predvsem programi prevozov. Člani društev nujno potrebujejo osebno asistenco pri športno-rekreativnih dejavnostih (plavanje, izleti, družabna srečanja); zato podpirajo in si želijo še vnaprejšnjo podporo (tudi finančno) s strani MOM za izvajanje osebne asistencije.

V Društvu študentov invalidov so tudi v letu 2024 izvajali osebno asistenco za študente invalide in druge upravičence do osebne asistencije po Zakonu o osebni asistenci. Izvajali so tudi prevoze za študente invalide s prilagojenim kombi vozilom. Prevoze sofinancira Mestna občina Maribor.

Ključnega pomena za gluhe in naglušne starejše ljudi je izvajanje sedmih posebnih socialnih programov v Društvu gluhih in naglušnih Podravja Maribor. Pri tem izpostavljajo posebni socialni program »Pomoč ostarelim gluhim in naglušnim na domu«, ki ga izvajajo v Društvu s pomočjo treh sodelavcev že od leta 2000 v okviru katerega je trenutno vključeno 20 ostarelih invalidov sluha s širšega območja delovanja našega društva. Sofinancer MOM.

Sonček – Mariborsko društvo za cerebralno paralizo je vpisano v register izvajalcev osebne asistencije pri Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve. Trenutno ima društvo zaposlenih 220 osebnih asistentov, ki nudijo pomoč in podporo 107 uporabnikom.

V MDSS Maribor so v okviru programa Osebna asistencija in pomoč slepi ali slabovidni osebi na domu izvajali OA in pomoč na domu pri uporabnikih in v njihovi okolici (spremljanje po opravkih, vzdrževanje higiene bivalnih prostorov, nabava in priprava hrane ipd.), prav tako se je izvajala OA pri športnih, šahovskih in rekreacijskih dejavnostih, na področju društvene OA sta 2 osebni asistentki opravili 572 ur osebne asistencije pri 11 uporabnikih, nudila se je pomoč pri reševanju osebnih stisk uporabnikov ali njihovih osebnih asistentov; vodila in urejala se je dokumentacija, koordinirale so se aktivnosti programa.

V program OA, ki se izvaja po ZOA in ga financira Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, je bilo na dan 31.12.2024, vključenih 68 uporabnikov in zaposlenih 100 osebnih asistentov.

4. STROKOVNO – PODPORNE SLUŽBE

V Akcijskem načrtu smo si zadali:

- 4.1. Osveščanje zaposlenih o invalidih
- 4.2. Osveščanje potencialnih sponzorjev
- 4.3. Informacijska dostopnost strokovno podpornih služb
- 4.4. Strokovno podporni programi po področjih
- 4.5. Izgradnja strokovnih kapacitet društev

4.1. OSVEŠČANJE ZAPOSLENIH O INVALIDIH

V letu 2024 so aktivnosti osveščanja strokovnega kadra večinoma potekale na daljavo, obveščanje je potekalo tudi preko e-pošte. Osveščanje je potekalo tudi na skupnih dogodkih Sveta invalidov, npr. Športne igre invalidov, Dan mobilnosti invalidov in druge.

4.2. OSVEŠČANJE POTENCIALNIH SPONZORJEV

Mestne službe so po potrebi v pomoč in podporo pri iskanju dodatnih sredstev za izvajanje programov društev v obliki pomoči pri prošnjah za sponzorska ali donatorska sredstva za invalidska društva. To zajema predvsem pomoč pri pridobivanju ustreznih kontaktov, vsebinska in administrativna pomoč. Pomoč MO Maribor in Sveta invalidov pri ozaveščanju sponzorjev je nujno potrebna ob akcijah ozaveščanja in se nudi predvsem pri delu skupin Sveta invalidov, v katere so strokovni delavci občine vključeni. V letu 2024 smo tovrstno pomoč uspešno zagotovili pri izvedbi Športno – rekreativnega srečanja invalidov.

4.3. INFORMACIJSKA DOSTOPNOST STROKOVNO PODPORNIM SLUŽBAM

Mestna občina Maribor nudi na [občinski spletni strani](#) vse informacije tako za občane, kot za strokovne službe v MO Maribor. Objavljeni so tudi obrazci potrebnih vlog za posamezne službe. Dodatna pojasnila in pomoč so na voljo pri informatorju, v informacijski pisarni za invalide, informacijski pisarni za starejše ali pri pristojnem uradniku. V letu 2022 je bila spletna stran prenovljena. V letu 2024 smo upoštevali tudi nekaj predlogov za izboljšanje, prilagodili smo tudi obrazce.

4.4. STROKOVNO PODPORNIM PROGRAMI PO PODROČJIH

MOM je tudi v letu 2024 sofinancirala in vsebinsko podprla neobvezne socialne, zdravstvene, športne in druge programe lokalnega pomena (gl. tč. 14.2.). Financira tudi delovanje Sveta invalidov, ki je bil ustanovljen v okviru projekta »Občina po meri invalidov« in skrbi za izvajanje Akcijskega načrta za izboljšanje enakih možnosti invalidov v MO Maribor. V letu 2024 je bilo za delovanje Sveta invalidov namenjenih 13.500 evrov, realiziranih pa 11.573 EUR.

4.5. IZGRADNJA STROKOVNIH KAPACITET DRUŠTEV

V invalidskih društvih zaradi pomanjkanja sredstev praviloma delujejo prostovoljci invalidi ali svojci vključenih invalidov. MOM podpira izobraževanje kadra v invalidskih društvih tako, da nudi potrebne informacije, prostore za izvajanje in finančno podporo s sofinanciranjem programov društev.

5. DOSTOPNOST

Na področju dostopnosti si je Mestna občina Maribor zadala naloge za ureditev dostopnosti na področjih:

- 5.1. Javne površine
- 5.2. Javne sanitarije
- 5.3. Parkiranje na javnih parkirnih mestih
- 5.4. Javni transport
- 5.5. Taksi služba
- 5.6. Kultura
- 5.7. Javni sektor
- 5.8. Javne prireditve
- 5.9. Zasebni sektor
- 5.10. Razno

5.1. JAVNE POVRŠINE

V Mestni občini Maribor smo v letu 2024 uredili naslednje javne površine:

- Menjava svetilk javne razsvetljave, s katerimi se zagotavljajo boljše svetlobno-tehnične karakteristike javnih prometnih površin. Menjave se izvajajo na področju celotne MOM, zagotavljamo tudi boljšo vidljivost na prehodih za pešce.
- Cesta od Pohorske do hotela Arena (sanacija asfaltne površine)
- Cesta proti centru Gaj nad Mariborom (sanacija asfaltne površine)
- Cesta proti Žavcarju faza VII (sanacija asfaltne površine)
- Gregorčičeva ulica pločnik (sever) od Trubarjeve do Tyrševe
- Karantanska del (sanacija asfaltne površine z umestitvijo dvignjenega prehoda, izgradnjo stojnega mesta in **taktilnimi oznakami**)
- Kardeljeva med Cesto proletarskih brigad in Metelkovo (sanacija asfaltne prevleke na vozišču in pločniku)
- Koprivnikova (sanacija asfaltne površine)
- Koresova (sanacija asfaltne površine z izrisom nove talne signalizacije)
- Križišče Dogoške in Matičkove (sanacija asfaltne površine na vozišču in pločniku s spustitvijo robnikov - 8 kom in obnova talne signalizacije)
- Križišče Focheve in Celjske (sanacija asfaltne površine na vozišču in pločniku s spustitvijo robnikov-3 kom in obnova talne signalizacije)
- Loška ulica z parkiriščem (sanacija asfaltne površine z obnovo talne signalizacije **(tudi za invalide)**)
- Metava (sanacija asfaltne površine)
- Pod Pekrsko gorco (asfaltiranje dela makadamske ceste)
- Radvanjska od Ceste proletarskih brigad do Livadne ulice (sanacija asfaltne površine z obnovitvijo talne signalizacije)
- Rošpoh del 60-a proti Kamnici (sanacija asfaltne površine)
- Trčova 5 (sanacija asfaltne površine)
- Za Kalvarijo (sanacija asfaltne površine)
- Križišče Zagrebška –Špelina (sanacija asfaltne površine z obnovo talne signalizacije)
- Zvezna ulice od Lesjakove do Maroltove (sanacija asfaltne površine in obnova talne signalizacije **ter spustitev robnikov** – 6 kom)
- **Spustitev robnikov (klančine)** in obnova dela pločnikov na Prvomajski, Bevkovi, Ruska-Prvomajska – skupaj 24 kom
- Dvignjen prehod za pešce na Starem mostu na strani Trga revolucije

- KLOPI: Na glavni avtobusni postaji se je izvedla zamenjava 10 starih klopi z novimi + 5 novih klopi
- PARKIRNA MESTA ZA INVALIDE: Na Trubarjevi ulici v Mariboru je bilo urejeno parkirišče in tri parkirna mesta za invalide + eno dodatno na novo
- ZASADITEV DREVES: Po celotni MOM je bilo zasajenih 120 dreves (Cesta Zmage, Focheva, Dalmatinska, Ulica Frana Kovačiča, Koseskega ulica, Oreško nabrežje, Koroška cesta, Trg Leona Štuklja, Romihova ulica, Partizanska ulica, Pohorje pod Arenu in Habakukom)

5.2. JAVNE SANITARIJE

Svet invalidov nenehno opozarja na pomanjkanje javnih sanitarij za invalide v mestu, predvsem v centru mesta, pa tudi v objektih, ki se obnavljajo ali na novo gradijo s financiranjem ali sofinanciranjem lokalne skupnosti.

V Društvu paraplegikov Podravja sodelujejo s komisijo za »Naj stranišče«, Društvo za kronično vnetno črevesno bolezen. V letu 2024 so sodelovali in ugotovili, da je bilo kar nekaj storjenega. To velja predvsem za dostopnost javnih sanitarij, ki niso bile dostopne za gibalno ovirane. Na podlagi zbranih predlogov naj bi se proučile možnosti za postavitev novih in obnovitev obstoječih javnih sanitarij. Še večjo pozornost, pa bi posvetili tistim lokacijam, ki bi bile v bližini prizorišč javnih prireditev. To delo še vedno poteka in upamo lahko, da bo v letu 2025 mogoče pokazati kakšne konkretne rezultate.

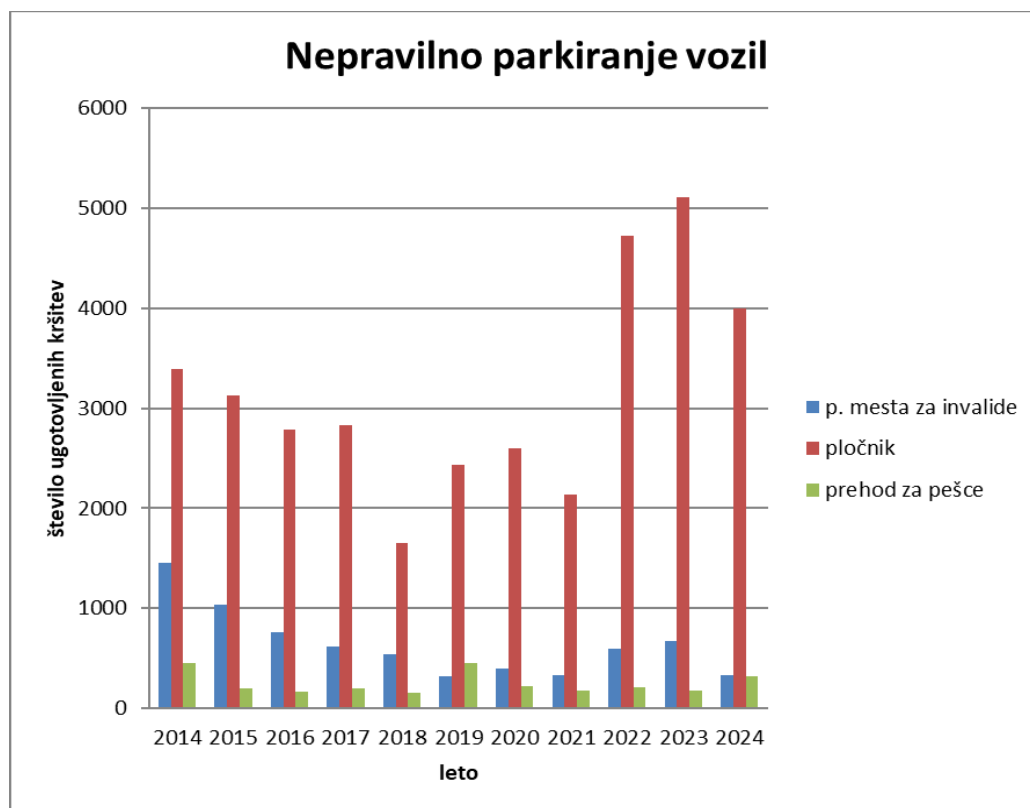
5.3. PARKIRANJE NA JAVNIH PARKIRNIH MESTIH

V Medobčinskem redarstvu Maribor smo v sklopu rednega nadzora nad ustavljanjem in parkiranjem vozil poseben poudarek namenili tudi nadzoru nad upravičenostjo parkiranja na mestih, rezerviranih za parkiranje upravičencev do invalidske parkirne karte. V letu 2024 je bilo v Mestni občini Maribor zaznanih 333 tovrstnih kršitev, zoper vse kršitelje pa je bil uveden postopek o prekršku. Za večino tako nepravilno parkiranih vozil je bila odrejena tudi odstranitev vozila (odvoz s kraja prekrška).

Občinski redarji Medobčinskega redarstva Maribor so izvedli tudi 3.999 ukrepov zoper tiste kršitelje, ki so vozila nepravilno parkirali na pločniku ter 321 ukrepov zoper kršitelje, ki so svoja vozila nepravilno parkirali na prehodih za pešce, s čimer so prav tako ovirali in ogrožali mobilnost invalidov in ostalih pešcev ter najšibkejših udeležencev v cestnem prometu.

Medobčinsko redarstvo je izvedlo tudi več nadzorov nad upravičenostjo parkiranja na mestih za invalide v sodelovanju s Policijo. Kot vsako leto, smo tudi v letu 2024, v obdobju mednarodnega dneva invalidov, izvedli poostren nadzor na območju Mestne občine Maribor. V času poostrenega nadzora, ki je trajal med 25. 11. 2024 in 8. 12. 2024 smo obravnavali 695 kršitev nepravilnega parkiranja, od tega 29 na mestih, rezerviranih za invalidne osebe.

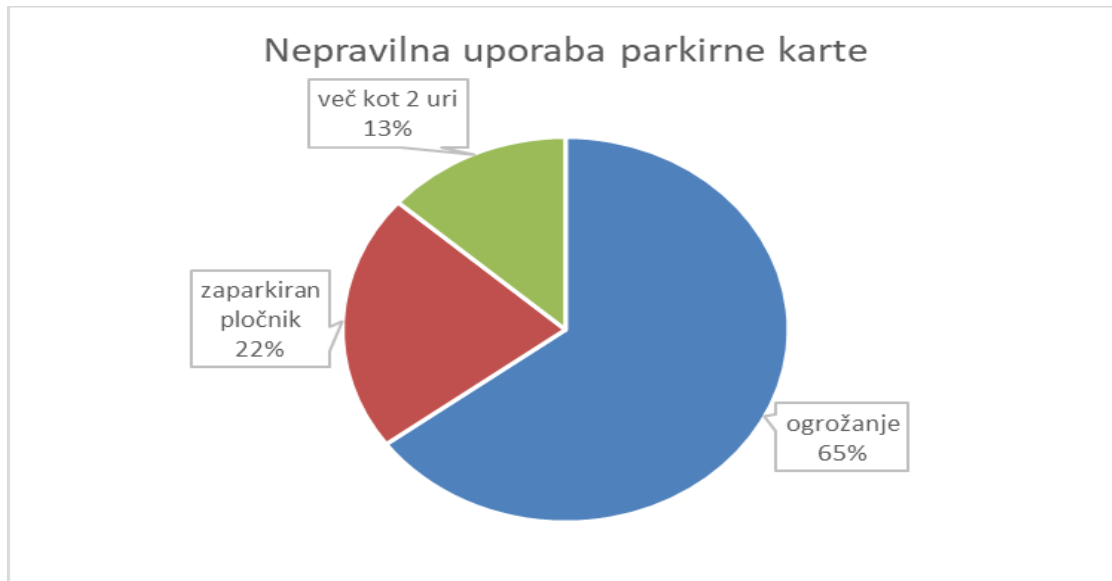
Slika 1: Grafikon števila kršitev:

Na sliki 1 je prikazano gibanje števila ugotovljenih kršitev od leta 2014 do leta 2024 na območju Mestne občine Maribor. Opažen je splošni upad ugotovljenih kršitev po letu 2014 ter porast od leta 2022 naprej, saj smo z bistveno več zaposlenimi redarji opravili bistveno več nadzorov. Še vedno preveč voznikov neupravičeno zaseda mesta, rezervirana za parkiranje invalidov ob trgovskih centrih, še slabše pa je ugotovljeno stanje nedovoljenega parkiranja na pločnikih.

Med delom občinski redarji ugotavljajo tudi posamezne primere zlorab parkirnih kart in tudi posamezne primere domnevno ponarejenih parkirnih kart. V takih primerih redarji ravnajo v skladu s pooblastili in v skladu z Zakonom o prekrških. V letu 2024 smo obravnavali 1 prekršek s področja zlorabe parkirne karte, obravnavali pa smo 37 prekrškov nepravilne uporabe parkirne karte. Od tega je 24 uporabnikov parkirne karte ogrožalo ostale udeležence v prometu, 8 jih uporabnikov parkirne karte je parkiralo na pločniku tako, da je zaparkiralo celoten pločnik, 5 uporabnika parkirne karte pa je parkiralo nepravilno več kot dve uri (grafični prikaz v sliki 2).

Slika 2: Grafikon kršitev nepravilne uporabe parkirne karte v letu 2024:

Tudi na policijski postaji Maribor I so v letu 2024 opravili 1 nadzor cestnega prometa "Nadzor nad upravičenostjo parkiranja na mestih, namenjenih invalidom". Nadzor je bil opravljen 3. 12. 2024 (Mednarodni dan invalidov).

Ukrepe zoper voznike prekrškarje so izvedli tudi med rednim delom. Zaznali so 10 kršitev, ko so vozniki parkirali na mestih, rezerviranih za invalide.

V septembru 2024 so bile izvedene aktivnosti "Varna šolska pot" na Medobčinskem društvu slepih in slabovidnih Maribor.

5.4. JAVNI TRANSPORT

Na območju Mestne občine Maribor lahko invalidne osebe, ki izpolnjujejo pogoje, pridobijo pravico do pridobitve brezplačne vozovnice na vseh mestnih avtobusih na območju MOM za invalidne osebe in njihove spremljevalce. Brezplačen prevoz z mestnimi avtobusi in s krožno kabinsko žičnico je omogočen večini invalidov s stalnim prebivališčem na območju MOM.

Na Mestni občini Maribor smo v letu 2024 izvedli:

- Uskladitev izgleda avtobusnih vozniških redov po priporočilih Sveta invalidov in Sveta za starejše
- Nakup avtobusov s prilagojenim vstopom za invalide in starejše osebe – spustna rampa

1. februarja 2024 je potekala okrogla miza o prenovi sistema javnega potniškega prometa v Mariboru. Predstavili so načrtovano prenavo sistema javnega potniškega prometa, ki bo prinesla večjo frekvenco voženj, dostopnost, trajnost in povezljivost. Okrogla miza je ponudila tudi priložnost za podajo mnenj, vprašanj in konstruktivnih predlogov uporabnikov javnega potniškega prometa. Sodeloval je tudi predstavnik Sveta za starejše MOM.

Vse dni v letu vozi v območju za pešce in v ožjem središču mesta električno vozilo Maister, ki je namenjeno predvsem starejšim, gibalno oviranim, slepim in slabovidnim, staršem z majhnimi otroki in obiskovalcem mesta ter turistom. Ljudem in okolju prijazno vozilo je

opremljeno z manjšim prtljažnikom za ročno prtljago, defibrilatorjem in klančino za vstop invalidov na vozičku.

MOM je skupaj z JP Marprom uvedla določene ugodnosti na dan 31. 10. in 01. 11. 2024, na pobudo Pogrebnega podjetja Maribor pa je bil na voljo še brezplačen prevoz z vozilom Maister znotraj pokopališča Dobrava. S to novo storitvijo na Dobravi, ki se kot tratno pokopališče razteza na površini 7 hektarjev, so bistveno olajšali gibanje starejšim ter gibalno oviranim po pokopališču do grobnih mest.

Prostofer je trajnostni vseslovenski prostovoljski projekt za mobilnost starejših, ki je v Mestni občini Maribor zaživel 1. julija 2022. Prostofer (skrajšano za prostovoljni šofer) je namenjen vsem tistim starejšim, ki ne vozijo sami, nimajo sorodnikov in imajo nižje mesečne dohodke, pa tudi slabše povezave z javnimi prevoznimi sredstvi. Omogoča jim lažjo dostopnost do zdravniške oskrbe (prevoz do bolnišnice, zdravstvenega doma, lekarne), brezplačne prevoze do javnih ustanov (banka, pošta, upravna enota), trgovinskih centrov, pokopališč, itd. V letu 2024 je 20 prostovoljnih šoferjev z dvema avtomobiloma opravilo 1.171 prevozov. 79% voženj je bilo opravljenih za namene zdravstva (obisk zdravstvenega doma, bolnišnice in lekarne), 2% za upravne zadeve (obisk banke, občine, pošte, upravne enote) ter 19% za ostale prevoze (obisk trgovine, pokopališča, domov za starejše, društva upokojencev).

V januarju 2024 se je v MOM pričelo izvajanje projekta DANOVA NEXT.

Polno ime projekta je »Pametno transportno omrežje za dostopnost invalidnih potnikov in potnikov z omejeno mobilnostjo v Podonavju na podlagi inovativnih storitev« (Smart Transport Network for the accessibility of Passengers with disabilities and reduced mobility in the Danube Region through innovative services). Na projektu Mestna občina Maribor sodeluje kot partner projekta. Projekt traja do konca junija 2026.

Projekt sofinancira Evropska unija, in sicer iz Evropskega sklada za regionalni razvoj v okviru programa teritorialnega sodelovanja Interreg Podonavje v višini 80%, delež lastnih sredstev Mestne občine Maribor znaša 20%.

Splošni cilj projekta je izboljšati dostopnost prevoza v Podonavju za vse vrste invalidnosti (vid/sluh in zmanjšana mobilnost) s spodbujanjem inovacij in prenosa tehnologije za ustvarjanje novih prilagojenih inovativnih storitev ter z zagotavljanjem popolnoma dostopnih digitalnih potovalnih informacijskih storitev preko vzpostavitve pametnega omrežja med letališči, pristanišči in lokalnim mestnim prometom.

Projekt DANOVA NEXT se osredotoča na izboljšanje dostopnosti za dve ciljni skupini - gibalno ovirane osebe ter gluhe in naglušne. V sklopu pilotnih aktivnosti projekta bomo v Mariboru nadaljevali z izvedbo ukrepov navedenih v oceni dostopnosti in sicer bomo v sklopu projekta zvedli: ocena dostopnosti; nabava indukcijskih zank ter interkoma za uporabo na blagajnah; nabava premične klančine; usposabljanje za zaposlene; ocena možnosti izvedbe zagotavljanja pomoči osebam z omejeno mobilnostjo.

V letu 2024 smo v okviru projekta izvedli oceno dostopnosti ter v sodelovanju z javnim podjetjem Marprom pristopili k zastavitvi ukrepov za izboljšanje dostopnosti glavne avtobusne postaje Maribor.

V sodelovanju z Društvom študentov invalidov Slovenije ter s predstavniki naglušnih oseb se je v septembru izvedlo testiranje slušnih zank na različnih lokacijah v Mariboru ter preverjalo ustreznost obstoječih slušnih zank.

K testiranju so bili povabljeni uporabniki slušnih aparatov in polževih vsadkov, s čimer je bila zagotovljena reprezentativnost različnih uporabnikov. Testiranje je potekalo na Avtobusni postaji Maribor, Zavodu za zdravstveno zavarovanje Slovenije, v poslovalnici Nove Ljubljanske banke in poslovalnici OTP banke.

Testiranje je razkrilo tehnične omejitve na posameznih lokacijah in omogočilo pripravo konkretnih priporočil za izboljšanje dostopnosti, vključno z odpravo elektromagnetnih motenj in ustreznim označevanjem lokacij zank. Ta aktivnost je zagotovila dragocene informacije za nadaljnje izboljšave dostopnosti infrastrukture za osebe z okvarami sluha.

V letu 2024 smo skupaj s podjetjem Marprom in predstavniki Urada za komunalo, promet in prostor zastavili nadaljnje aktivnosti za leto 2025, povezane z izboljšanjem dostopnosti glavne avtobusne postaje Maribor.

5.5. TAKSI SLUŽBA

Žal v Mariboru še nimamo taksi vozila, prilagojenega za invalide. Med izvajalci taksi službe tudi ni interesa za prilagoditev vozil.

5.6. KULTURA

Velikega pomena je dostopnost kulturnih ustanov. Zato je izrednega pomena izgradnja novega Centra Rotovž, v katerega bo umeščena knjižnica in razširjene aktivnosti za vse občane.

V Mariborski knjižnici Maribor so bili z namenom, da bi nova osrednja knjižnica v Centru Rotovž upravičila naziv Maribora, »mesta po meri invalidov«, tudi v letu 2024 v proces snovanja Centra Rotovž vključili invalidska društva, ki so jim pomagala pri iskanju ustreznih rešitev za invalide.

5.7. JAVNI SEKTOR

V decembru 2022 je bilo predano namenu dvigalo v Narodnem domu Maribor. Ta pridobitev je velikega pomena za invalide, saj je Narodni dom priljubljena in pogosta lokacija za organizacijo slavnostnih dogodkov, tako v invalidskih društvih kot MOM in ostalih organizacij. Vgradnja dvigala je bila izvedena na pobudo invalidov iz Sveta invalidov, ki so tudi prisostvovali svečani otvoritvi. Svet invalidov si bo prizadeval, da se realizira še več podobnih pobud invalidov.

5.8. JAVNE PRIREDITVE

Svet invalidov MO Maribor je tudi v letu 2024 organiziral več javnih skupnih prireditvev invalidov z namenom spodbujanja socializacije, vključevanja in medsebojnega druženja invalidov. V vseh javnih prireditvah v organizaciji MO Maribor ali Sveta invalidov MO Maribor je bila zagotovljena dostopnost, tolmač slovenskega znakovnega jezika, MOM je tudi finančno in organizacijsko omogočila izvedbo dogodkov. V letu 2024 smo organizirali že 15. Športne igre invalidov Maribora, 11. Športno rekreacijsko srečanje invalidov, 16. Dan mobilnosti invalidov in 13. Kulturni večer invalidov.

S ciljem, da se dostopnost zagotovi na vseh javnih prireditvah, Svet invalidov Mestne občine Maribor in mariborska invalidska in humanitarna društva ob podpori MO Maribor izvajajo ozaveščanje javnosti, športnih in kulturnih ustanov in podajajo predloge za odpravo morebitnih ovir. Pogosto je velika ovira za udeležbo odsotnost prilagojenih sanitarij.

Veliko povečanje dostopnosti pomeni tudi zagotavljanje brezplačnega prevoza v mestnem avtobusnem prevozu invalidom in njihovim spremljevalcem.

5.9. ZASEBNI SEKTOR

Svet invalidov Mestne občine Maribor daje pobude za izboljšanje dostopnosti, ki so večinoma dobro sprejete, zelo dobre izkušnje imamo s kulturnimi ustanovami. Naše pobude so dobro sprejete, realizacija pa je žal največkrat odvisna od razpoložljivih sredstev tudi v zasebnem sektorju.

5.10. RAZNO

Za namen udeležbe članov Sveta invalidov in delovnih skupin na seminarjih, konferencah in za ogled dobre prakse bo MO Maribor tudi v letu 2025 namenila 1.000 EUR.

V Društvu študentov invalidov so v letu 2024 preko Delovne skupine za dostopnost SIMOM sodelovali pri organizaciji in izvedbi dogajanja ob Dnevu mobilnosti invalidov in pri pregledu dostopnosti Zdravstvene postaje Magdalena.

6. VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE

V Akcijskem načrtu smo si zadali:

- 6.1. Vseživljenjsko učenje
- 6.2. Razvijanje koncepta inkluzije
- 6.3. Osveščanje o inkluziji
- 6.4. Dostopnost izobraževanja
- 6.5. Učna pomoč
- 6.6. Usposabljanje prostovoljcev za delo z otroki s posebnimi potrebami
- 6.7. Izobraževanje delovnih invalidov iz gospodarstva in brezposelnih delovnih invalidov
- 6.8. Osveščanje in informiranje

6.1. VSEŽIVLJENJSKO UČENJE

Mestna občina Maribor je tudi v letu 2024 spodbujala vseživljenjsko učenje ranljivih skupin občanov s sofinanciranjem programov izobraževanja in programov invalidskih in humanitarnih organizacij.

V Društvu študentov invalidov so v letu 2024 sodelovali na informativnem dnevu in Uvajalnem dnevu za bruce na Univerzi v Mariboru.

Izvedli so posebne spletne delavnice za dijake in kasneje za bruce s posebnimi potrebami iz različnih visokošolskih zavodov in jim razložili vse v zvezi z vpisnim postopkom in kasneje v zvezi s statusom in prilagoditvami pri študiju.

Nudili so individualna svetovanja študentom, njihovim staršem in zaposlenim v visokem šolstvu.

V Društvu gluhih in naglušnih Podravja Maribor nadaljujejo z osveščanjem javnosti in zagotavljanjem pogojev (brezplačna uporaba društvenih prostorov) za izvedbo izobraževalnih tečajev učenja slovenskega znakovnega jezika, ki se jih letno udeležuje vedno več polnočutnih udeležencev. Tako so skozi predavanja in z lastnimi izkušnjami gluhih in naglušnih udeležencev prikazali številnim polnočutnim udeležencem problematiko invalidov sluha, komunikacijske ovire ter življenje v svetu tišine. Povratne informacije so bile

vedno zelo spodbudne in jim dale vedeti, da so s tovrstnim sodelovanjem in predstavitvami uspešno predstavljali svet tišine. V letu 2024 so predstavili gluhoto in slovenski znakovni jezik na treh srednjih šolah in vrtcu.

V MD slepih in slabovidnih Maribor je v letu 2024 skozi vse leto potekalo izobraževanje članov. Izveden je bil seminar za družine slepih in slabovidnih predšolskih, šolskih otrok in mladostnikov ter otrok z dodatnimi motnjami do 18-tega leta starosti; od 26. do 29.6. je v Premanturi potekal tri dnevni seminar, ki je bil namenjen dolgoletnim članom; seminarja se je udeležilo 55 članov in njihovih spremljevalcev, od 2. do 5.9. je v Premanturi potekal tri dnevni seminar, ki je bil namenjen novim članom in vsem članom, ki se seminarja še niso udeležili; seminarja se je udeležilo 40 članov in njihovih spremljevalcev, kuharske delavnice so se izvajale na sedežu društva na mesečni ravni.

Izvajale so se tudi individualne predstavitve mobilnih telefonov za člane na sedežu društva in po potrebi tudi na domovih uporabnikov, na letni ravni je bilo izvedenih cca. 37 individualnih demonstracij tehničnih pripomočkov (predvajalniki zvočnih zapisov, govoreče in brajeve ure ipd.), pri čemer se je nudila tudi tehnična pomoč, zlasti glede uporabe mobilnih telefonov in računalnikov, udeležencem seminarja v Premanturi so bile predstavljene novosti s sejma v Frankfurtu, predstavljeni so bili različni tehnični pripomočki (izvajalec je bil član društva g. Goršek). V oktobru je bila izvedena predstavitev brajeve vrstice, lupe in drugih tehničnih pripomočkov, izvajalci so bili: podjetje Diopta, Robert Merič in Sanja Kos. Predstavitve se je udeležilo 17 članov društva.

6.2. RAZVIJANJE KONCEPTA INKLUZIJE

Podpiramo prizadevanje za koncept »Ena šola za vse«, da bi bili šolski izobraževalni sistemi pod eno streho, v enem objektu/šolskem paviljonu, ne glede na programe osnovnošolskega izobraževanja (reden OŠ program, prilagojen OŠ program, posebni oddelki vzgoje in izobraževanja), kar bi omogočalo druženje in interakcijo otrok pri dejavnostih, kjer je socialna vključenost smiselna.

6.3. OSVEŠČANJE O INKLUZIJI

Organiziranje posvetov na temo inkluzije, predstavitev izkušenj dobrih praks iz tujine, osveščanje pedagoških delavcev in učencev o invalidih in predstavitev etičnega kodeksa obnašanja do oseb s posebnimi potrebami. Vse zadane aktivnosti se izvajajo na ravni invalidskih organizacij, po potrebi Svet invalidov podpre posamezna prizadevanja in pobude.

6.4. DOSTOPNOST IZOBRAŽEVANJA

Za dostop invalidov do izobraževanja brez diskriminacije je primarno potrebna arhitekturna dostopnost, materialna in socialna dostopnost, vsebinska dostopnost(po potrebi zagotoviti asistenta, tolmača za gluhe, zagotoviti uporabo IKT tehnologije za nemoteno spremljanje učne snovi za vse kategorije invalidov), informacijska dostopnost. Mestna občina Maribor omogoča pridobitev brezplačne vozovnice tudi za osebe s stalnim prebivališčem na območju Mestne občine Maribor, usmerjene v prilagojene oblike izobraževanja.

V Društvu študentov invalidov so v letu 2024 izvajali svetovanje visokošolskim institucijam, študentskim in mladinskim organizacijam za izboljšanja dostopnosti študija in drugih dejavnosti. Svetujejo tudi študentom glede nastanitve v študentskih domovih, uveljavljanja

pravice do študentskih bonov, štipendiranja in drugih finančnih pomoči študentom invalidom. svetovanje visokošolskim institucijam, študentskim in mladinskim organizacijam za izboljšanja dostopnosti študija in drugih dejavnosti.

6.5. UČNA POMOČ

V Društvu študentov invalidov so v letu 2024 izvajali svetovanje študentom glede dostopnosti fakultet, postopkov vpisa in pridobivanja statusa kandidata in študenta invalida, urejanja prilagoditev pri študiju; svetovanje študentom glede nastanitve v študentskih domovih, uveljavljanja pravice do študentskih bonov, štipendiranja in drugih finančnih pomoči študentom invalidom; svetovanje visokošolskim institucijam, študentskim in mladinskim organizacijam za izboljšanja dostopnosti študija in drugih dejavnosti

6.6. USPOSABLJANJE PROSTOVOLJCEV ZA DELO Z OTROKI S POSEBNIMI POTREBAMI

Prostovoljstvo je v Sloveniji dokaj dobro razvito. Dajemo podporo za intenzivno usposabljanje prostovoljcev po vzoru Zveze Sonček, ki izvaja usposabljanje, intenzivne delavnice, kjer dobi prostovoljec vpogled, kaj je gibalna oviranost, kaj je cerebralna paraliza, psihološki vidik, itd.

6.7. IZOBRAŽEVANJE DELOVNIH INVALIDOV IZ GOSPODARSTVA IN BREZPOSELNIH DELOVNIH INVALIDOV

Vključevanje in spodbujanje izobraževanja delovnih invalidov iz gospodarstva in brezposelnih invalidov je nezadostno predvsem pri invalidih, ki niso vključeni v nobeno društvo. Predlagamo redno informiranje o možnostih izobraževanja in izvajanje izobraževanj za ciljne skupine.

6.8. OSVEŠČANJE IN INFORMIRANJE

Osveščanje otrok in mladine o vsem, kar zadeva študij in šolanje, je velike pomena predvsem za invalide. V Mariboru to zelo dobro opravlja Društvo študentov invalidov. V Društvu študentov invalidov so v letu 2023 sodelovali na informativnem dnevu in Uvajalnem dnevu za bruce na Univerzi v Mariboru.

Izvedli so posebne spletne delavnice za dijake in kasneje za bruce s posebnimi potrebami iz različnih visokošolskih zavodov in jim razložili vse v zvezi z vpisnim postopkom in kasneje v zvezi s statusom in prilagoditvami pri študiju.

7. ZAPOSLOVANJE, MATERIALNA IN SOCIALNA VARNOST

V Akcijskem načrtu smo si zadali:

- 7.1. Povečanje zaposljivosti oseb z invalidnostjo
- 7.2. Spreminjanje neustrezne zakonodajne ureditve
- 7.3. Sistematično razširjanje promocije duševnega zdravja na delovnem mestu med gospodarske subjekte
- 7.4. Seznanjanje invalidskih organizacij, delodajalcev in oseb, ki delajo z invalidi z zakonodajo
- 7.5. Socialna vključenost

- 7.6. Osveščanje delodajalcev o potrebah delavcev z invalidnostjo
- 7.7. Osveščanje invalidnih oseb o njihovih pravicah in obveznostih na področju zaposlovanja
- 7.8. Ohranjanje in zaposlovanje invalidov v občinski upravi
- 7.9. Vključitev občinske uprave v mrežo delodajalcev v okviru zaposlitvene rehabilitacije
- 7.10. Opozarjanje pristojnih služb na ovire pri zaposlovanju
- 7.11. Podporno okolje za razvoj podjetniških idej invalidov
- 7.12. Razvoj novih programov za zaposlitev invalidov
- 7.13. Omogočati invalidom vključevanje v storitve zaposlitvene rehabilitacije na daljavo

7.1. POVEČANJE ZAPOSILJIVOSTI OSEB Z INVALIDNOSTJO

V Društvu študentov invalidov so v letu 2024 svoje člane preko članske liste za obveščanje in preko društvene Facebook strani obveščali o prostih študentskih delih in delovnih mestih, o možnostih opravljanja praks ali pripravništev doma in v mednarodnih organizacijah.

V Centru za poklicno rehabilitacijo izvajajo program zaposlitvene rehabilitacije za MDDSZEM ter program poklicne rehabilitacije za ZZZS in ZPIZ. Od leta 2015 izvajajo tudi program socialne vključenosti, kamor je vključenih 21 uporabnikov. V letu 2024 so obravnavali 151 oseb, ki so bili napoteni v poklicno rehabilitacijo v okviru zdravstva in 186 oseb, ki jih je v zaposlitveno rehabilitacijo napotil zavod za zaposlovanje.

V okviru akcijskega načrta za invalide so ozaveščali in informirali invalide, delodajalce in širšo javnost o zaposlitvenih možnostih zaposlovanja invalidov, o spodbudah in reševali drugo invalidsko problematiko. Meseca novembra so izvedli seminar za delodajalce z nazivom Invalidne osebe v delovnem okolju - ravnanje z invalidnostjo na delovnem mestu, ki se ga je udeležilo 22 slušateljev. Seminar je bil namenjen strokovnim delavcem oz. mentorjem v invalidskih podjetjih, zaposlitvenih centrih in ostalim zaposlenim, ki se v praksi srečujejo z invalidnostjo na delovnem mestu. Predstavljene so jim bile strokovne vsebine za pomoč pri ravnanju z invalidnostjo na delovnem mestu in primeri dobrih praks zaposlovanja invalidov ter primerne prilagoditve delovnega mesta.

V okviru rednih programov so invalide informirali in obveščali o pravicah, dolžnostih in možnostih vključevanja na vseh področjih njihovega življenja in dela. Povezovali so se z različnimi inštitucijami in šolami, ki izobražujejo otroke s posebnimi potrebami in skupaj ugotavljamo, da se povečuje delež oseb, ki imajo težave pri šolanju in tudi kasneje zaposlovanju.

Strokovni tim izvaja različne programe, kot je poklicna in zaposlitvena rehabilitacija ter poklicna orientacija. S svojimi programi pokrivajo potrebe na področju zdravstvenega varstva, zaposlovanja ter pokojninskega in invalidskega varstva.

POKLICNA REHABILITACIJA

Namen poklicne rehabilitacije v URI Soča

Osebam s težavami in ovirami v zdravju, ki vplivajo na zaposlitev pomagajo pri:

- uspešnem vračanju na delo po preboleli bolezni ali poškodbi,
- pri prilagoditvi delovnega okolja in delovnega mesta v skladu z omejitvami za delo,
- iskanju drugega ustreznega delovnega mesta,
- spremembi poklicne poti,
- usmerjanju v ustrezen izobraževalni program.

Rehabilitacijsko ocenjevanje

Rehabilitacijsko ocenjevalni programi se izvajajo za osebe s težavami na področju delovnega funkcioniranja, s ciljem priprave individualnega načrta vračanja na delovno mesto ali pridobitve statusa invalidne osebe. Gre za kompleksno oceno funkcijske zmožnosti, delovne vzdržljivosti in učinkovitosti, sposobnosti učenja, delovnega vedenja, potrebnih prilagoditev dela in delovnega okolja. Kadar ugotovljajo ohranjeno delazmožnost ali manjše težave, ki jih lahko rešujejo s prilagoditvami v delovnem okolju, se pričnejo aktivnosti za vrnitev na staro, oziroma premestitev na novo delovno mesto. V kolikor vračanje v delovno okolje ni mogoče svetujejo in usmerjajo posameznika k iskanju najboljših rešitev, glede na njihove trenutne zdravstvene, socialne in druge dejavnike.

Programi poklicne orientacije

Izvajajo programe poklicne orientacije za otroke in mladostnike z motnjami v telesnem in duševnem razvoju ter po hujši bolezni ali poškodbi.

ZAPOSLOTVENA REHABILITACIJA

Zaposlitvena rehabilitacija je namenjena brezposelnim osebam s težavami na področju dela in zaposlovanja in/ ali brezposelnim osebam, ki se želijo usposobiti za ustrezen poklic ali delo. Stroške zaposlitvene rehabilitacije za brezposelne osebe krije Zavod za zaposlovanje, oseba pa dobi tudi povrnjene potne stroške, malico ter denarno nadomestilo za čas usposabljanja.

Zaposlitvena rehabilitacija je pravica invalida do posameznih storitev zaposlitvene rehabilitacije v obsegu, na način in v trajanju, opredeljenem v rehabilitacijskem načrtu. Storitve se izvajajo s ciljem, da se invalid usposobi za ustrezno delo, se zaposli, zaposlitev zadrži in v njej napreduje ali spremeni svojo poklicno kariero. V procesu ZR se invalid preizkusi na različnih prilagojenih delih oz. delovnih mestih s ciljem iskanja primerne zaposlitve. Ob zaključku usposabljanja se napravi ocena doseganja delovnih rezultatov in poda predlog oceno zaposlitvene možnosti, podporno ali zaščitno obliko zaposlitve oz. za nezaposljivost. Zaposlitvena rehabilitacija predvidoma traja od 3 do 12 mesecev.

V Sloveniji je stopnja brezposelnosti med invalidi večja kot med neinvalidi (podatki zavoda za zaposlovanje). Zakon o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov je prinesel nove oblike zaposlovanja med invalidi. Glavni razlog za slabši položaj invalidov na trgu dela najdemo v stališčih delodajalcev in širše družbe do njihovega zaposlovanja ter v pomanjkanju primernih delovnih mest za invalide. Čeprav sama zakonodaja podpira njihovo zaposlovanje, pa ne more bistveno vplivati na njihovo dejansko zaposljivost. V ta namen na URI Soča ozaveščajo delodajalce o zaposlovanju invalidov s prikazi primerov dobrih praks ter do kakšnih spodbud so upravičeni. Na prvo mesto postavljajo zaposlovanje invalidov na odprtem trgu in delodajalcem svetujejo glede metod dela z invalidi in pomagajo pri prilagajanju delovnih mest. Invalidi s težjo obliko invalidnosti, ki se ne morejo zaposliti pri običajnih delodajalcih, se lahko zaposlijo v invalidskih podjetjih ali zaposlitvenih centrih.

Zaposlovanje invalidov spodbujajo tudi razne institucije in invalidska društva.

V Mariborski knjižnici so bile v letu 2024 zaposlene 3 invalidne osebe, v sodelovanju s Centrom Gustava Šiliha pa so zasnovali program delovnega usposabljanja v Knjižnici Nova vas za 22-letnega učenca s posebnimi potrebami na OŠ Gustava Šiliha.

7.2. SPREMINJANJE NEUSTREZNE ZAKONODAJNE UREDITVE

V okviru delovne skupine za zaposlovanje in na seji Sveta invalidov se pogosto oblikujejo predlogi in so izražene potrebe po spremembi zakonodajne ureditve. Ker nismo odločevalci, lahko pogosto samo podamo pobude in predloge za spremembe ali dopolnitve zakonodajnih ureditev.

7.3. SISTEMATIČNO RAZŠIRJANJE PROMOCIJE DUŠEVNEGA ZDRAVJA NA DELOVNEM MESTU MED GOSPODARSKE SUBJEKTE

Promocija duševnega zdravja vključuje vse ukrepe, ki prispevajo k dobremu duševnemu zdravju. Slovenija je bila prva evropska država, ki je uzakonila izvajanje promocije zdravja na delovnem mestu. Programi promocije duševnega zdravja se v Sloveniji že izvajajo in so učinkoviti, zaradi povečanja dostopnosti pa bi bilo potrebno programe ustrezno širiti in krepiti. MOM in SIMOM bosta sodelovala pri oblikovanju predlogov za promocijo duševnega zdravja na delovnem mestu.

7.4. SEZNANJANJE INVALIDSKIH ORGANIZACIJ, DELODAJALCEV IN OSEB, KI DELAJO Z INVALIDI Z ZAKONODAJO

Društvo gluhih in naglušnih Podravja Maribor v okviru svojih posebnih socialnih programov intenzivno sodeluje z Racio Social - svetovalni rehabilitacijski center iz Celja, Zavodom RS za zaposlovanje ter delodajalci na področju Mestne občine Maribor. Tako še naprej izpolnjujejo zadani cilj; informiranje delodajalcev o zakonodaji s področja zaposlovanja invalidov, o možnostih strokovne podpore in finančnih spodbudah pri usposabljanju in zaposlovanju invalidov, vse z namenom večjega zaposlovanja invalidov sluha. V letu 2024 so poleg redno zaposlenega gluhega strokovnega delavca-sekretarja zaposlovali v programu javnih del dve brezposelni osebi/invalida. Sofinancer MOM v višini 5%. Za polovični delovni čas so iz lastnih sredstev zaposlovali eno osebo/invalida sluha v programu informiranja ter eno osebo/invalida administrator-koordinator.

7.5. SOCIALNA VKLJUČENOST

URI - Soča je bil izbran na javnem razpisu kot izvajalec programa socialne vključenosti, ki ga sofinancira Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. Program socialne vključenosti se izvaja na Čufarjevi 5 v Mariboru in poteka od 6 do 8 ur dnevno. Namen programa je ohranjanje in razvijanje delovnih sposobnosti uporabnika ter vzpodbujanje socialne vključenosti. Ciljna skupina programa socialne vključenosti so uporabniki, ki imajo v skladu z Zakonom o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov veljavno odločbo o nezaposljivosti, ali invalidi I. kategorije v skladu z določili ZPIZ brez pravice do invalidske pokojnine po zakonu.

Vključitev v program je prostovoljna. Pravice in obveznosti izhajajo iz medsebojnega dogovora uporabnika in izvajalca o vključitvi v program socialne vključenosti, uporabnik pa je pripravljen v programu sodelovati najmanj 6 ur dnevno.

V invalidskih in humanitarnih društvih se izvajajo socialno varstveni programi, ki omogočajo invalidom večjo vključenost, lažje spopadanje z boleznijo in ohranjanje psiho-fizičnih sposobnosti. Ti programi so velika podpora in pomoč invalidom, saj v društvih prejmejo nasvete in pomoč, ki jo potrebujejo.

V ZMSS, Podružnica Maribor so v letu 2024 izvajali Program poverjeništv. Program je namenjen preprečevanju izoliranosti in izboljšanju, oziroma ohranjanju kvalitete vsakdanjega življenja naših članov z MS v njihovem okolju. Tako je bilo 6 poverjenikov preko celega leta v stalnem kontaktu z vsemi tistimi težkimi invalidi in njihovimi svojci, ki so potrebovali pomoč. Poskrbeli pa so tudi za tiste težke invalide z MS, ki so nastanjeni v domovih za ostarele. Namen obiskov poverjenika je, da pomaga socialno najšibkejšim članom na domu, ter tistim članom, ki so stalno nastanjeni v domovih starejših občanov. Prav tako poverjenik pomaga vsakemu članu podružnice, ki zaradi različnih razlogov potrebujejo pomoč, tudi članom, kjer je bilo potrebno vložiti vlogo na socialno komisijo zaradi socialne ogroženosti.

Pomoč Združenja je bila razdeljena 24 članom, ki so bili najbolj potrebni pomoči.

V društvu zelo uspešno deluje skupina za samopomoč. Skupino zelo dobro vodi gospa Marta Grobovšek. Skupina za samopomoč MOČNI SKUPAJ – MS se je v letu 2024 sestala 13 krat. Srečanja so potekala vsak drugi torek, udeleževalo se jih je 6 do 25 članov. Omogočala so izmenjavo izkušenj in iskanje rešitev vseh, ki so se srečevali v okviru skupine. Teme so izbirali sproti, po sistemu »kje pa tebe čevelj žuli«. Vsak udeleženec Skupine je predstavil svoj problem, sugestijo, podporo, mnenje...Veliko tem se je dotaknilo njihove spremljevalke MS, saj je ta vpeta v vsa področja njihovega življenja. Včasih so se pošalili na svoj račun, včasih pa so jih preplavila čustva....Vse to je del njihovega življenja in prav ničemur se niso izognili. Vsi sodelujoči so razvili pravo prijateljsko skupino, ki jih bogati in jim lajša tegobe, da lažje preskakujejo ovire, ki nam jih vsem nastavlja življenje.

Člani UO podružnice Maribor ZMSS se zavzemajo za uresničitev pravic do enakih možnosti in socialne vključenosti za vse svoje člane. Tako so dne 20. 11. 2024 v Mariboru organizirali srečanje in predavanje za novo-diagnosticirane člane ZMSS. Skupaj se je zbralo 23 članov s spremljevalci. Na predavanju je nevrologinja predstavila bolezen multiplo sklerozo, načine zdravljenja in pomen vključevanja v rehabilitacijo, zdravega načina življenja in spremljevalne težave, ki se lahko pojavijo. Predstavili so jim tudi ZMSS in programe, ki jih društvo izvaja za vse člane. Strokovnjak pa je odgovarjal tudi na vsa vprašanja glede pravic iz zdravstvenega in invalidskega zavarovanja..

V MD civilnih invalidov vojn Maribor so tudi v letu 2024 izvedli bogat program socialnega vključevanja svojih članov in njihovih svojcev. Junija so se podali na strokovno ekskurzijo v Prlekijo. V Jeruzalemu smo si ogledali romarsko cerkev Žalostne Matere Božje, o kateri je Janez Vajkard Valvasor zapisal, da se v tej čudežni cerkvi zvonovi oglašajo kar sami od sebe. Seznanili so se z legendo o njenem nastanku, o njenem pomenu in spreminjanju skozi zgodovino. V zidnici Malek so prisluhnili vinski zgodbi družine Puklavec, na turistični kmetiji Ratek v Ivanjkovcih pa jim je gospodar Vinko predstavil njihovo kmetijo. V Hrastovljah so si ogledali znamenito cerkev katere notranjost je ob koncu 15. stoletja istrski umetnik Janez iz Kastva v celoti poslikal s freskami. Poslikava ljudstvu razlagala srednjeveško vizijo stvarstva in predstavlja biblijo za reveže. Na freski »Mrtvaški ples«, največji znamenitosti Hrastovelj, smrt vodi za roko cesarja in papeža, kralja in škofa, meščana in berača, pa tudi malega otroka in tako vidimo, da smo na koncu vsi ljudje enaki. Sončen oktobrski dan so izkoristili za druženje na kostanjevem pikniku pri Baronu. Novembra so si na strokovni ekskurziji ogledali grad Borl, ki je zaradi svoje strateške lege ob ogrsko-hrvaški meji nekoč igral pomembno

vlogo. Ogledali so si razstavo »Z Dravo«, ki je nastala v sodelovanju z Zavodom Republike Slovenije za varstvo narave in govori o biotski raznovrstnosti živali in rastlin ob reki Dravi. »Martinovo« družabno srečanje so imeli pri Ribeku v Markovcih, tradicionalno prednovoletno srečanje s člani MDCIV Celje pa na turistični kmetiji Ačko na Štatenbergu.

V Medobčinskem društvu delovnih invalidov Maribor so v letu 2024 organiziran plavalni dan v Termah Ptuj s športnimi igrami v Dražencih pri gostišču Rajh in ekskurzijo za težke in gibalno ovirane invalide v Varaždin z ogledom muzeja Stari grad, mesta in pokopališča. Jesenski izlet je bil v Rogaško Slatino z okolico in razgledni stolp, Etno selo v Rogatcu in Starodobniki v Ješencah. Udeležili so se delavnic za usposabljanje invalidov, ki jih je organizirala ZDIS in to o različnih temah, ki so jih predavali izkušeni strokovnjaki na področju blaženja socialnih in psihičnih posledic invalidnosti.

Ena izmed prioritet na področju njihovega delovanja v okviru socialnega programa je bila pomoč posameznim članom društva z enkratnimi denarnimi socialnimi pomočmi. V društvu je mnogo članov, kateri živijo na robu preživetja in jim društvo ob omejenih finančnih sredstvih ne more pomagati z izdatnimi finančnimi pomočmi. Še nadalje jim pomaga vodstvo RK Maribor z dostavo paketov, ki jih dobijo predvsem tisti člani, ki dejansko živijo v težkih socialnih razmerah.

V društvu skrbijo tudi za najstarejše člane. Trenutno je 179 članov starejših od 85 let. Od tega jih okrog 22 živi v domovih starejših občanov. Obiske vršijo prostovoljci društva. Število starostnikov v društvu sicer narašča, nekateri pa živijo popolnoma sami, zapuščeni od svojih sosedov, pa tudi širše družbene skupnosti.

Ker je teh pojavov v našem mestu vse več in več predlagajo, da se tudi Svet invalidov MOM opredeli do te socialne situacije in se bolj poglobi v možnosti življenja starejše generacije v našem mestu, predvsem za invalide.

V Društvu paraplegikov Podravja izvajajo program prevozi. Prevozi se opravljajo s prilagojenim kombiniranim vozilom. Namen programa je izvajanje prevozov s ciljem, da se omogoči članom mobilnost ter udeležbo na posebnih socialnih programih. Upoštevajo predvsem osebni interes. Cilj programa je prevoze zagotoviti tudi za osebne potrebe uporabnikov, ki nimajo lastnih prevoznih sredstev, saj javni prevoz povsod ni prilagojen invalidom na invalidskih vozičkih.

Rezultati učinkov programa se spremljajo mesečno.

Z izvajanjem prevozov društvo članom preprečuje socialno izključenost, gibalno oviranim osebam omogočajo aktivno življenje, večjo samostojnost in udeležbo pri različnih socialnih programih.

Program "Prevozi" v društvu predstavlja temelj za izvajanje različnih socialnih programov. Članice in člane vozijo na društvena in meddruštvena srečanja, na obnovitveno rehabilitacijo po zdraviliščih, na delovno mesto in na razna izobraževanja in posvetovanja, zdravniške preglede, javne prireditve, športna srečanja, skratka s prevozi članom zagotavljajo vključenost v družbo in omogočajo bistveno spremembo v kakovosti življenja posameznikov. Populacija v društvu se stara, povpraševanje po prevozih pa je iz leta v leto večje. Na leto prevozi kombinirano vozilo preko 35.600 km.

V DGNP Maribor izvajajo program pomoči na domu – osebno asistenco že od leta 2000 v sodelovanju z Zavodom za zaposlovanje v programu javnih del. Gluhe, naglušne in gluhoslepe ostarele osebe doživljajo predvsem zaradi komunikacijske oviranosti v starosti še večjo osamljenost in s tem še dodatno psihosocialno stisko. V programu javnih del so v vseh

teh letih zaposlovali več kot 30 invalidov za maksimalni čas vključenosti v program javnih del, ki so nudili pomoč družinam oziroma posameznim ostarelim, bolnim ali drugače obnemoglim gluhim, naglušnim in gluhoslepim uporabnikom pri oskrbi na domu: gospodinjska opravila, osebna nega in higiena, spremstvo k zdravniku ali po drugih opravkih, priprava in uživanje hrane, občasen prevoz uporabnikov v Društvo, ko si zaželi sodelovati v organiziranih oblikah dela in življenja v invalidski organizaciji, klepet in družabništvo na domu uporabnika v komunikaciji, ki jo glede na svojo senzorno okvaro razume. V program je vključenih skupno do 20 uporabnikov. V programu dosegajo namen, da z izvajanjem pomoči ohranjajo boljšo kvaliteto življenja in odpravljajo socialno izključenost. Zadane cilje so dosegli z izvajanjem programa predvsem v smislu, da so omogočili tem osebam, da kvalitetno živijo v domačem okolju, saj v okviru obstoječih služb tega programa za uporabnike v njim razumljivi komunikaciji ne izvaja nihče na območju delovanja društva. Sofinancer je tudi MOM.

V Društvu gluhih in naglušnih Podravja Maribor so v letu 2024 pomagali socialno najbolj ogroženim članom v sodelovanju z RK Maribor s paketi hrane (skupaj več kot 130 paketov), ki so jih razdelili ob pomoči prostovoljcev. Ob sodelovanju z Lions Klubom Piramida Maribor pa so pomagali dvema družinama v stiski, pomoč pa so nesebično prispevali tudi številni člani društva. Prav tako so ob tradicionalnem novoletnem srečanju članov obdarovali 21 otrok članov društva, ki jih je obiskal in razveselil Dedek Mraz.

V Sončku – mariborskem društvu za cerebralno paralizo so v letu 2023 pričeli s programom Dnevnega centra, ki ga sofinancira Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, ki ga nadaljujejo tudi v letu 2024. Dnevni center nastaja kot možnost vključevanja vseh uporabnikov, ki niso vključeni nikamor in ostajajo doma, namenjen je tudi tistim, ki si želijo bolj sproščene in drugačne dnevne aktivnosti, kot jih nudijo v varstveno delovnih centrih. Dnevne dejavnosti uporabnik obiskuje skupaj z osebnim asistentom.

Dnevne aktivnosti so: likovne delavnice, dan za debato, športne aktivnosti (boccia, pikado, štrbunk), kuharske delavnice. Vse te dejavnosti so podprte z ustrezno pomočjo in podporo, svetovanjem, mentorstvom. V okviru tega programa so v letu 2024 organizirali druženja, krajše izlete (Jarenina, Pohorje, Sikalozoo), sprehode, obiske muzejev, delavnice, glasbene terapije z gongi in vikend oddihe v Vrtilah. Zelo dobro obiskan dan v njihovem Dnevnem Centru pa je tudi Glasbena terapija z gongi, pod vodstvom Medeje. Terapija poteka 1x na mesec. Ob gongih se zelo sprostijo, sprostijo svoje telo in uživajo ob prijetnih pomirjajočih zvokih koshi zvončkov, gonga, tibetanskih pojočih posodic, dežnih palic ...

Društvo vsakoletno vključuje do dva udeleženca javnih del, ki pomagata pri socialnih programih druženja in pomoči uporabnikom. Za potrebe prevozov s prilagojenim kombijem je zaposlen voznik. Na društvu je zaposlenih 5 oseb z invalidnostjo, od tega je ena oseba zaposlena v podporni zaposlitvi.

7.6. OSVEŠČANJE DELODAJALCEV O POTREBAH DELAVCEV Z INVALIDNOSTJO

Društvo gluhih in naglušnih Podravja Maribor v okviru svojih posebnih socialnih programov intenzivno sodeluje z Racio Social - svetovalni rehabilitacijski center iz Celja, Zavodom RS za zaposlovanje ter delodajalci na področju Mestne občine Maribor. Tako še naprej izpolnjujejo zadani cilj; informiranje delodajalcev o zakonodaji s področja zaposlovanja invalidov, o možnostih strokovne podpore in finančnih spodbudah pri usposabljanju in zaposlovanju invalidov, vse z namenom večjega zaposlovanja invalidov sluha. V letu 2024 so poleg redno zaposlenega gluhega strokovnega delavca-sekretarja zaposlovali v programu javnih del dve brezposelni osebi/invalida. Sofinancer MOM v višini 5% OD. Za polovični

delovni čas so iz lastnih sredstev zaposlovali eno osebo/invalida sluha v programu informiranja ter eno osebo/invalida administrator-koordinator.

7.7. OSVEŠČANJE INVALIDNIH OSEB O NJIHOVIH PRAVICAH IN OBVEZNOSTIH NA PODROČJU ZAPOSLOVANJA

Tudi invalidne osebe velikokrat premalo poznajo svoje pravice in tudi obveznosti. Osveščanje z okroglimi mizami, info kanali društev, zgibankami ipd. poteka predvsem na ravni invalidskih organizacij. Tudi zato je zelo pomembna podpora MOM s sofinanciranjem socialnih programov društev.

7.8. OHRANJANJE IN ZAPOSLOVANJE INVALIDOV V OBČINSKI UPRAVI

Mestna občina Maribor je v letu 2024 zaposlovala 21 invalidnih oseb. To je 11 čez kvoto.

7.9. VKLJUČITEV OBČINSKE UPRAVE V MREŽO DELODAJALCEV V OKVIRU ZAPOSLOVNE REHABILITACIJE

Izvajalci zaposlitvene rehabilitacije imajo pogosto težave pri iskanju delodajalca, kamor bi se vključil rehabilitant za opravljanje praktičnega dela rehabilitacije. Zato predlagajo, da je povečati potrebno sodelovanje izvajalcev zaposlitvene rehabilitacije z javno upravo. To je odlična priložnost, da spoznajo, da so tudi invalidi sposobni delavci in lahko veliko ponudijo. Hkrati pa je s tem zagotovljeno lažje izvajanje zaposlitvene rehabilitacije in več možnosti za uspešen zaključek le-te (zaposlitev invalida).

7.10. OPOZARJANJE PRISTOJNIH SLUŽB NA OVIRE PRI ZAPOSLOVANJU

Invalidske organizacije poznajo potrebe invalidov pri zaposlovanju in ovire, ki jim preprečujejo razvoj in napredovanje na tem področju, zato je treba sistematično opozarjati na ovire in prepreke, tako občinsko upravo kot pristojne službe z namenom, da pride do novih praks in izboljšanja zaposlitvenih in delovnih pogojev za invalide.

7.11. PODPORNO OKOLJE ZA RAZVOJ PODJETNIŠKIH IDEJ INVALIDOV

Vodstva lokalnih skupnosti, kakor tudi širše, bi morala bolj podpirati in pozitivno vplivati na vzpostavitev podpornega okolja za razvoj podjetniških idej invalidov in drugih težje zaposljivih oseb s področja neprofitnega podjetništva, ki se kreira na osnovi projektne naloge. Za ta namen bi bilo potrebno predvideti določena sredstva na osnovi razpisa.

7.12. RAZVOJ NOVIH PROGRAMOV ZA ZAPOSLOVANJE INVALIDOV

Lokalna skupnost mora po svojih zmožnostih spodbujati razvoj novih, neprofitnih delovnih programov za delo in zaposlitev invalidov ter drugih težje zaposljivih oseb. Žal se lokalne skupnosti soočajo z vedno večjimi finančnimi težavami, zato se ti cilji težko uresničujejo.

7.13. OMOGOČATI INVALIDOM VKLJUČEVANJE V STORITVE ZAPOSLOVNE REHABILITACIJE NA DALJAVO

Pojav epidemije je prinesel nove potrebe in ideje za izvajanje zaposlitvene rehabilitacije. Čeprav se je trenutno epidemija nekoliko potuhnila, je predlog, da se v zaposlitveni rehabilitaciji omogoča invalidom vključevanje v storitve zaposlitvene rehabilitacije na daljavo in pri bi bilo tem invalide tehnološko podpreti (nabava IKT tehnologije, zagotavljanje sredstev za wi-fi in usposabljanje za uporabo IKT)

8. DRUŽINSKO ŽIVLJENJE IN SPOŠTOVANJE OSEBNE INTEGRITETE

V Akcijskem načrtu smo si zadali:

- 8.1. Osveščanje
- 8.2. Spodbujanje osebne asistence
- 8.1. OSVEŠČANJE

Mestna občina Maribor je v letu 2024 s sofinanciranjem programov društev pomagala pri izvajanju socialnih programov društev. Prav tako je z organizacijo skupnih dogodkov (Športne igre invalidov, Kulturni večer invalidov, Športno-rekreativno srečanje invalidov in drugi) pripomogla k večjemu povezovanju in druženju članov. Tako so tako naša kot društvena srečanja ob športu in kulturi oblika druženja, ki lahko:

- razbijajo stereotipe in krepijo samopodobo
- osveščajo javnost (članki, tiskovne konference, posveti)
- povezujejo društva in spodbujajo druženja članov (skupna srečanja in delavnice v organizaciji društev, zlasti za ciljno skupino mladih in samskih)

Tudi v MČ in KS so v letu 2024 izvajali različne aktivnosti, namenjene vključevanju vseh občanov, predvsem starejših: medgeneracijski dogodki in aktivnosti (tudi v sodelovanju s šolami, vrtci); usvajanje različnih veščin (digitalna pismenost, tuji jeziki, uporaba javnih storitev ...); predavanja in delavnice na različne teme – vseživljenjsko učenje, osebna rast ...; različni ustvarjalni krožki in delavnice; brezplačna pravna pomoč (večina uporabnikov so starejši); mesečne pisarne Centra za socialno delo Maribor (v nekaterih MČ in KS); izleti v sodelovanju z društvi upokojencev; obiskovanje starejših krajanov ob visokih osebnih jubilejih; srečanja borcev; starejši so kot ciljna skupina vključeni v večino prireditev, ki jih MČ in KS izvajajo za svoje krajanke – praznovanje krajevnega praznika, kulturnega praznika, materinskega dneva in dneva žena, božično-novoletnega dogajanja, različne kulturne prireditve in družabni dogodki; ob Dnevu Maribora MČ in KS kot soorganizatorji v sodelovanju s prostovoljnimi gasilskimi društvi organizirajo brezplačen prevoz starejših na lokacije prireditev; v okviru rednega dela mestnih četrtin in krajevnih skupnosti referenti pomagajo starejšim pri razumevanju pomembnih informacij, izpolnjevanju obrazcev in podobno.

V Društvu paraplegikov Podravja so v letu 2024 organizirali družinski sprehod v naravi in praznovanje dneva žena, kar je postalo že tradicija. Program pomoči in podpore članom društva poteka kontinuirano. Pri novonastalih paraplegikih se izvaja informiranje o razpoložljivih programih organizacije, pomoč paraplegikom, da znajo sami poiskati svoje cilje in interese, spodbujanje paraplegikov, da najdejo oporo pri družini in v okolju, nudenje pomoči pri ponovni vključitvi v nadaljevanju izobraževanja, nudenje pomoči pri premagovanju in odpravi arhitekturnih ovir na domu, v domačem kraju. Pri paraplegikih, ki prehajajo iz zavodskega varstva v domače okolje, društvo svetuje in pomaga pri iskanju zaposlitve, opravljanju vozniškega izpita, prehodu v nadaljnji študij, opozarjanju na njihove pravočasne reakcije na reševanje težav, spodbujanje v skrbi za nego telesa, primerno oblačenje in vzdrževanju čistoče v stanovanju in v okolju, kjer živi. Pri paraplegikih, ki se ne morejo ali se ne znajdejo v življenju, ima društvo vlogo informatorja in svetovalca preko svojih socialnih poverjenikov. Ti jih redno obiskujejo in sproti motivirajo za reševanje osebnih stisk in problemov. Predvsem pa je potrebno v zadnjem času budno spremljati materialni položaj

posameznikov članov, saj se v času krize naglo slabša njihov materialni položaj. Pri vseh treh navedenih ciljih pomenijo te aktivnosti spodbujanje k aktivnemu iskanju zaposlitve, predvsem pa k iskanju mobilizacijskega dela ali vsaj razvijanje hobijev.

V ZMSS, podružnica Maribor, dajejo velik poudarek na druženju in krepitvi samopodobe. Druženje s sebi enakimi pa pozitivno vpliva na duševno in fizično zdravje. Zato so izvedli različna srečanja: Redni letni Občni zbor so izvedli v aprilu v prostorih Kmečkega turizma Černe v Razvanju. Udeležilo se ga je 54 članov, 11 spremljevalcev in 6 vabljenih gostov. 8. junija so organizirali in izvedli strokovni izlet v Lendavo. Izleta se je udeležilo 30 članov in 3 asistenti. Na razglednem stolpu Vinarium je bilo poskrbljeno za invalidski WC. 22. decembra so imeli novoletno srečanje oziroma zaključek leta na kmečkem turizmu Černe v Razvanju. Zbrala se je prijetna družčina 52 članov in 19 spremljevalcev. Ob dobri glasbi smo zaplesali, tudi s pomočjo invalidskih vozičkov, hodulj s kolesi, berglami... Presenečeni so bili, ko je v dvorano stopil Božiček v spremstvu pomočnikov in jih simbolično obdaril. Prav tako se je skupina članov enkrat na mesec zbrala ob kosilu, da so se družili izmenjavali mnenja in se pogovarjali. Družili pa so se tudi vsak torek v društvenih prostorih med časom dežurstva.

V Društvu študentov invalidov Slovenije, pisarna Maribor, so v letu 2024 za namen spodbujanja druženja in povezovanja organizirali razne dogodke za svoje člane, kot na primer mesečna srečanja članov z zanimivimi gosti, bralna srečanja, športno-rekreativno vadbo, tečaj angleškega jezika, izlete in ekskurzije.

Tudi v letu 2024 je Medobčinsko društvo delovnih invalidov Maribor pomagalo posameznim članom pri razreševanju problemov na področju pravne zaščite in predvsem zaščite invalidnosti, premoženjskega stanja in podobno. V letu 2024 so obravnavali 24 primerov, ki so potrebovali to pomoč. Začetne pogovore je opravil njihov član Mirko Čubrič, ki je tudi s pravnega stališča pomagal pri razrešitvi posameznih problemov. Emerik Topler pa je svetoval pri pridobivanju statusa invalida, največ neznank je bilo pri oceni telesne okvare.

V MDSS MB je v okviru programa usposabljanje za aktivno življenje slepih in slabovidnih delovala skupina za samopomoč, ki se je sestajala na mesečni ravni in obravnavala različne teme; udeležuje se je do 15 članov; izveden je bil seminar za družine slepih in slabovidnih predšolskih, šolskih otrok in mladostnikov ter otrok z dodatnimi motnjami do 18-tega leta starosti; v juniju je potekal tri dnevni seminar, prav tako v septembru. Delovala je sekcija za ročna dela: izvedenih je bilo 10 delavnic ročnih del, ki potekajo enkrat na mesec na sedežu društva; delavnic se udeležuje 5 do 6 članic; 5 članic se je udeležilo spomladanskega tečaja ročnih del, ki je potekal v Izoli in jesenskega tečaja ročnih del, ki je potekal na Okroglem izvajale so se kuharske delavnice na sedežu društva na mesečni ravni, plesne vaje so se izvajale na tedenski ravni na sedežu društva, izvedena sta bila dva kopalna dneva v Izoli, 8. oktobra je bilo v Dravogradu organizirano družabno srečanje, ki se ga je udeležilo 93 članov in njihovih spremljevalcev, 11. novembra je bilo na sedežu društva organizirano družabno srečanje (martinovanje), ki se ga je udeležilo 99 članov in njihovih spremljevalcev, nudila se je oskrba osnovnošolskim otrokom- članom društva, z zvezki in drugimi šolskimi potrebščinami. Članom društva, ki so vložili prošnjo za izredno enkratno denarno pomoč, je društvo samo ali preko Sklada slep-slepemu odobrilo denarno pomoč v skladu s sklepom o pravilih dodeljevanja denarnih sredstev društva. 19. decembra, je v kletnih prostorih potekalo

prednovoletno srečanje članov društva; srečanja se je udeležilo 109 članov in spremljevalcev.

8.2. SPODBUJANJE OSEBNE ASISTENCE

Osnovni cilj izvajanja programa v Društvu paraplegikov Podravja je zagotavljanje mobilnosti gibalno oviranih oseb, predvsem članov društva in s tem vključitev v vse oblike družbenega življenja. Z mobilnostjo ponovno postanejo aktivni in se udeležujejo aktivnosti, ki jih organizirajo društva ali aktivnosti, katerih se želijo udeleževati na lastno željo v okviru drugih organizacij. Predvsem gre za izobraževalne tečaje, kulturno umetniške aktivnosti, prevoz na obnovitveno rehabilitacijo-zdravilišča (Zreče, Laško, Čatež, Terme 3000), na delovno mesto, na športne dejavnosti in športna srečanja, na kulturne dogodke v organizaciji društva, na predstave in koncerte, po opravih (zdravnik, občinski uradi, ..), na druženja, torej za socialno vključevanje.

Populacija v društvu se stara, povpraševanje po prevozih pa je iz leta v leto večje. Na leto prevozi kombinirano vozilo preko 35.600 km.

9. KULTURA

V Akcijskem načrtu smo si zadali:

- 9.1. Vključevanje oseb z invalidnostjo v kulturne dogodke in prireditve
- 9.2. Pobuda kulturnim ustanovam
- 9.3. Sistematično vključevanje uporabnikov s posebnimi potrebami v knjižnične storitve
- 9.4. Osveščanje kadra o potrebah invalidov
- 9.5. Informacije o dostopnosti kulturnih dogodkov
- 9.6. Podpora MOM in sveta invalidov pri kulturnih programih invalidskih društev

9.1. VKLJUČEVANJE OSEB Z INVALIDNOSTJO V KULTURNE DOGODKE IN PRIREDITVE

KULTURNI VEČER INVALIDOV

Dne 19. 11. 2024 je Kazinska dvorana SNG Maribor ponovno gostila že 13. Kulturni večer invalidov. Prireditev je režirala Zdenka Križanič, moderiral jo je dramski igralec Bojan Marošević. V slovenski znakovni jezik je tolmačila Marija Koser.

Tema letošnjega večera je bila »Olimpijske igre v glasbi in besedi. Pomembno je sodelovati.«.

Obiskovalce sta nagovorila predsednik Sveta invalidov MOM Milan Kotnik in podžupan Mestne občine Maribor Samo Peter Medved, ki sta občinstvu zaželela obilo užitka ob spremljanju prireditve.

Nato so nas razveselile pevke ženskega pevskega zbora Glasbena matica z zborovodkinjo Zsuzso Budavari Novak, ki so zapele pesmi »Amigos para siempre«, »Ko dvigneš me«, »Pred mano je poletje« in »Čudovit je ta svet«.

Iz mariborske podružnice Združenja multiple skleroze Slovenije je Silvija Kukovec s sodelovanjem Bojana Maroševića predstavila lastne pesmi »Trenutek«, »Kdo je Miško?« in »Najin odnos«. Plesna skupina VDC Sožitje Maribor se je predstavila s točko »Združeni v pogumnem poskusu«. Ina Konrad iz Sončka je predstavila lastni pesmi »Sinička« in »Jadrnica upanja«, plesna skupina Sonček pa je zaplesala tango na pesem Tango-plešem z rokami. Ženski komorni zbor Medobčinskega društvo delovnih invalidov Maribor pa nam je

zapel lepi narodni pesmi »Lepi vrtec ograjen« in »Kaj pa fantič dela«. Sledil je prikaz igrane pesmi »Življenje po možganski kapi« skupine iz Društva bolnikov po možganski kapi Podravja, avtorica Darinka Peršin. Mirjana Šernek iz Zveze slepih in slabovidnih Slovenije je recitala avtorsko pesem »Zlate niti« in zapela skladbo »Jutro upanja«. Jaka Kaučič iz Društva paraplegikov Podravja pa nam je predstavil lastni pesmi »Brezskrbnost« in »Stric«. Matjaž Grom iz Društva vojnih invalidov Maribor pa nam je zapel »Ne reci nikdar«, ansambla Slapovi, in pesem Štirih kovačev »Kam le čas beži«. Tomaž Lutarič in Marjana Onič iz Sončka sta recitala pesem »Nezmotljiva«, avtorja Tomaža Lutariča, Štefi Peklar pa je predstavila lastno pesem »Mornar s tihega otoka«. Jože Koser in Nada Pihler iz Društva gluhih in naglušnih Podravja Maribor sta predstavila igro »V slaščičarni«. Skupina Center Naprej, centra za osebe s pridobljeno možgansko poškodbo, je navdušila s pevsko-plesno točko »Cik Cak«, avtor Retro band. Rozika Močnik iz Medobčinskega društva slepih in slabovidnih Maribor je predstavila lastne pesmi »Nariši si sonce«, »O mariborskem gradu« in »Tišina«.

Zdravko Prelog iz Varstvenega delovnega centra Polž Maribor pa je zelo lepo zapel pesem »Zelene livade s teboj«, avtor Ivan Hudnik.

Nastop presenečenja je pripravil Trio Kolarič, ki je za zaključek izredno lepo zapel tri poznane slovenske ljudske pesmi in tako postavil piko na i današnjemu Kulturnemu večeru invalidov.

Kulturnemu programu je sledilo druženje v predverju Kazinske dvorane, kjer so bile upravičeno izrečene številne pohvale in čestitke za odlično opravljene nastope posameznikov in skupin.

9.2. POBUDA KULTURNIM USTANOVAM

Pobuda kulturnim ustanovam, da uvedejo ugodnosti za invalide, da objavijo informacije o fizični dostopnosti prostorov in dogodkov za invalide, da izboljšajo dostopnost svojih zbirk in storitev (z osebnim vodenjem ali audio/video vodiči) in k izmenjavi dobrih praks na področju dostopnosti v kulturi.

9.3. SISTEMATIČNO VKLJUČEVANJE UPORABNIKOV S POSEBNIMI POTREBAMI V KNJIŽNIČNE STORITVE

V Mariborski knjižnici so tudi v letu 2024, kolikor so razmere dopuščale, vključevali osebe s posebnimi potrebami in druge ranljive skupine v svoje redne storitve. Zelo dobro so sodelovali z invalidskimi in drugimi organizacijami, Svetom invalidov in drugimi partnerji, z različnimi vsebinami in pristopi so poskušali blažiti njihovo socialno izključenost. Invalidom pa omogočajo brezplačno članstvo.

V knjižnici so v letu 2024 izvajali redne dejavnosti:

- Nabava in obdelava knjižničnega gradiva za slepe in slabovidne (povečani tisk, zvočne knjige, igre in igrače), za gluhe in naglušne, za osebe z disleksijo in ljudi z bralnimi težavam; ozaveščanje širše javnosti o delovanju invalidskih društev z dostopnostjo do glasila Svet invalidov v knjižnicah na njihovem širšem območju.
- Izposoja gradiva na dom - za osebe, ki zaradi invalidnosti, starosti ali bolezni same ne morejo do knjižnice.
- Vzpostavitev izposoje v bolnišnico za osebe in enote za forenzično psihiatrijo Oddelka za psihiatrijo UKC Maribor
- Postajališče bibliobusa v VDC Polž: za osebe z motnjo v telesnem in duševnem razvoju. Bibliobus 1 x mesečno obišče varovance VDC Polž v Rapočevi ulici 13 in Parku mladih 4.
- Programi za razvoj in podporo bralni pismenosti odraslim s posebnimi potrebami:
 - bralna značka in bralni krožki za osebe z motnjo v duševnem razvoju v VDC Polž in v domovih starejših (tudi za osebe z demenco),
 - Premične zbirke (kolekcije) v domovih/zavodih/ustanovah za posebne skupine prebivalcev, ki nimajo dostopa do knjižničnega gradiva in informacij: VDC Sožitje, Dom SeneCura, Deos Dom starejših Idila, UKC Maribor: Bolnišnična šola in Oddelek za psihiatrijo.
- Organizirani obiski otrok z govorno – jezikovnimi posebnostmi v knjižnici (v sodelovanju s Centrom za sluh in govor; Pionirska knjižnica -21 obiskov/220 udeležencev); (OŠ Gustava Šiliha v Pionirski knjižnici Nova vas: 1 obisk/36 udeležencev.
- Obisk VDC Sožitje ob igralnem dnevu v Pionirski knjižnici Nova vas - 1 obisk/20 udeležencev: 23.5.
- Za potrebe staršev otrok z govorno jezikovnimi motnjami so v sodelovanju s Centrom za sluh in govor pripravili in na spletni strani objavili seznam za branje [S knjigo do razvoja govora](#)
- Program vključevanja priseljencev in oseb z mednarodno zaščito: v okviru projekta »S knjižnico do strpnosti« - 5 skupin/165 udeležencev
- Redni tedenski program [»Umovadba«](#) za osebe v začetni fazi demence in njihove svojce: krepitev spomina, motorike, senzomotorike in govornih veščin (v sodelovanju z Zavodom Aloja: 26 srečanj/490 udeležencev)
- Programi opolnomočenja odraslih in starejših odraslih (izključno za invalide): v sodelovanju z izvajalcem Andragoškim zavodom Maribor – Ljudsko univerzo, v okviru mobilnih enot: Selnica ob Dravi, Hoče, Duplek, Lovrenc na Pohorju, Pesnica, Šentilj, Kungota, Tezno, Ruše, Pekre: Seniorji odkrivajo splet: novice v zdravstvu (PriZdravniku.si in Čakalne dobe); Kako pospešiti učenje tujih jezikov; Možganska telovadba; »SOS« za mobilne naprave; Ali lahko izmerimo svojo čustveno inteligenco; Kaj pomeni medijska pismenost; Preizkusite svoja digitalna znanja in spretnosti; Poskrbimo za ostre čute

- Kulturni dogodek s plesnim nastopom članov VDC Sonček – Osrednja knjižnica 4.1.
- Predstavitev delovanja premične zbirke za osebe z motnjo v duševnem razvoju VDC Sožitje v okviru strokovne izmenjave z mestno knjižnico Ljubljana – v sodelovanju z VDC Sožitje – 8.4.

9.4. OSVEŠČANJE KADRA O POTREBAH INVALIDOV

V **Mariborski knjižnici** nekatere invalidske organizacije tesno sodelujejo s kulturnimi ustanovami v Mariboru, na primer Polž Maribor, VDC Sožitje, MD slepih in slabovidnih Maribor. V Mariborski knjižnici že dobrih 10 let deluje delovna skupina za uporabnike s posebnimi potrebami, ki koordinira vključevanje invalidov in predstavnikov drugih ranljivih skupin prebivalstva v knjižnične storitve. Prav tako UGM, muzeji in ostale galerije pogosto pripravljajo prilagojene dogodke za ciljno publiko.

9.5. INFORMACIJE O DOSTOPNOSTI KULTURNIH DOGODKOV

Svet invalidov MOM je tudi v letu 2024 obveščal invalide o možnosti pridobitve evropske kartice ugodnosti za invalide, na osnovi katere mnoge kulturne ustanove odobravajo popuste. Najbolj neposredno se je to vršilo v informacijski pisarni za invalide, kjer je bilo eno izmed glavnih vprašanj prav zanimanje za ugodnosti na osnovi invalidske kartice ugodnosti.

V Mariborski knjižnici zagotavljajo dostopnost informacij z obveščanjem na svoji [spletni strani](#), stran je prilagojena tudi za slepe in slabovidne. Invalide pa o dogodkih v knjižnici redno obveščajo tudi preko skupne liste sveta invalidov. Prav tako sodelujejo s posameznimi invalidskimi društvi, kjer za posebne ciljne skupine organizirano pripravljajo kulturne dogodke in obveščanja.

Na področju fizične dostopnosti so gibalno oviranim še vedno težko dostopne nekatere enote v knjižnični mreži MK: Knjižnica Studenci, Knjižnica Bistrica ob Dravi, Knjižnica Pesnica in Knjižnica Duplek.

V Mariborski knjižnici so v letu 2024 z namenom, da bi osrednja knjižnica upravičila naziv Maribora »mesto po meri invalidov«, v proces snovanja osrednje knjižnice aktivno vključili Društvo študentov invalidov, ki jim pomaga pri iskanju ustreznih rešitev za invalide. Podobnega sodelovanja si želijo tudi v prihodnje in upajo, da jim bodo po potrebi z dragocenimi nasveti pomagala tudi druga društva.

V Društvu študentov invalidov so v letu 2024 preko članske liste za obveščanje in preko društvene Facebook strani člane vabili in obveščali o različnih kulturnih prireditvah in dogodkih, ki so omogočali dostopnost in enakopravno udeležbo tudi za invalide. Člani so sodelovali pri nastajanju društvene revije Ekstravaganca.

9.6. PODPORA MOM IN SVETA INVALIDOV PRI KULTURNIH PROGRAMIH INVALIDSKIH DRUŠTEV

V Društvu študentov invalidov Slovenije, pisarna Maribor, so vse leto 2024 preko članske liste za obveščanje in preko društvene Facebook strani člane vabili in obveščali o različnih kulturnih prireditvah in dogodkih, ki so omogočali dostopnost in enakopravno udeležbo tudi za invalide

V Kazinski dvorani SNG Maribor je v novembru 2024 potekal že 13. Kulturni večer invalidov Maribora, na katerem se s svojo kulturno ustvarjalnostjo vsako leto predstavijo člani številnih invalidskih društev, ki delujejo v mariborski občini. Na prireditvi je sodelovala tudi predstavnica Združenja multiple skleroze Slovenije podružnice Maribor Silvija Kukovec. Skupaj z dramskim igralcem Bojanom Maroševičem sta predstavila Silvine pesmi »Trenutek«, »Kdo je Miško?« in »Najin odnos«. V Kazinski dvorani SNG Maribor so nastopajoči pokazali in dokazali, da so tudi invalidi izvrstni umetniki in pridni ustvarjalci.

Člani MD civilnih invalidov vojn Maribor so se tudi v letu 2024 udeležili proslave ob Dnevu civilnih invalidov vojn Slovenije. Prisostvovali so državnim in občinskim proslavam. Poleg ogledov razstav v UGM in NO Maribor so si ogledali tudi kulturne znamenitosti v Jeruzalemu, v Hrastovljah in grad Borl. Bili so na ogledu 13. kulturnega večera invalidov MOM. Tudi letos so se nasmejali ob ogledu komedij v Narodnem domu, v okviru Simfoničnega abonmaja pa so v Unionski dvorani uživali v odlični klasični glasbi.

V letu 2024 je ženski pevski zbor Medobčinskega društva delovnih invalidov Maribor sodeloval na proslavi ob Materinskem dnevu, Dnevu odprtih vrat, na 31.srečanju pevskih zborov Štajerska poje 2024 v Vurberku, v novembru je nastopal v kazinski dvorani SNG Maribor ob »Kulturnem večeru invalidov«. Decembra so nastopale ob »Mednarodnem dnevu invalidov«.

Dramska skupina je v letu 2024 uspešno opravila nastop ob kulturnem prazniku Franceta Prešerna, izvedli so branje njegovih pesmi, nastop ob materinskem dnevu z igro »Avdicija«. Sodelovali so na »Dnevu odprtih vrat« v organizaciji društva v tednu ljubiteljske kulture. Predstavili so se tudi na Trgu Leona Štuklja v Mariboru ob Dnevu mobilnosti invalidov.

Društvo gluhih in naglušnih Podravja Maribor v okviru svojega posebnega socialnega programa izvaja program kulture, v katerem sodeluje 7 gluhih, naglušnih članic in članov. V letu 2024 so s svojimi izvirnimi točkami in pantomimo večkrat nastopali na kulturnih prireditvah. Intenzivno spodbujajo gluhe in naglušne osebe k vključevanju na kulturnem področju. Še posebej so ponosni na sodelovanje na ArtKampu-Utrip srčne skupnosti v Mestnem parku v okviru Festivala Lent, kjer so organizirali večdnevne delavnice, ure pravljic v slovenskem znakovnem jeziku za najmlajše, predstavili delo društva, slovenski znakovni jezik in »Kulturo gluhih« širši javnosti, nastopili so na 13. kulturnem večeru invalidov v SNG.

V društvu Sonček – MDCP deluje plesna skupina SONČEK od leta 2014. Vaje potekajo pod strokovnim mentorstvom in vodenjem Andreja Novotnyja, večkratnega državnega prvaka v latinsko ameriških plesih in usposobljenega vaditelja za ples na vozičkih. Plesno skupino Sonček sestavlja osem plesnih parov, katerih večina skupaj pleše že peto leto. Par sestavlja oseba na vozičku in hodeči soplesalec.

Ponosni so na uspešno izpeljavo produkcije plesne skupine Sonček v Amfiteatru II. gimnazije, skupaj z gosti, dne 14.6.2024. Ponosni so tudi na uspešno predstavitev plesa na Kulturnem večeru invalidov, ki je bil 19.11.2024 v Kazinski dvorani SNG Maribor, na pesem Tango - plešem z rokami.

V sklopu bralnega kluba Sonček, ki deluje v društvu, so srečanje organizirali v enkrat mesečno. Srečanja so potekala v prostorih društva na Glavnem trgu 19a v Mariboru. Društvo Sonček Maribor je na Kulturnem večeru invalidov 2024 sodeloval sodeloval z recitacijo dveh avtorskih pesmi: »Sinička« in »Jadrnica upanje« članice Ine Konrad. Prisluhnilo so tudi recitalu avtorske pesmi »Nezmotljiva« člana Tomaža Lutariča, skupaj z razstavo nekaj slik Marjane Onič. Štefanija Peklar je recitirala lastno pesem »Mornar s tihega otoka«. Jeseni so vsem članom omogočili sofinanciranje nakupa filmskih kartic v Kinoboxu in

gledaliških abonmajev SNG Maribor. Namen tega programa je predvsem socializacija in vključevanje članov in njihovih svojcev v naravno okolje, predvsem pa doseči, da posameznik v prostem času ne ostaja doma, za štirimi stenami.

V MD slepih in slabovidnih Maribor so v letu 2024 organizirali in izvedli veliko kulturnih programov in aktivnosti: na sedežu društva je bil 9.2. organiziran Prešernov dan; prireditve se je udeležilo 44 članov in njihovih spremljevalcev, na sedežu društva je bil 22.3. organiziran Dan žena; prireditve se je udeležilo 27 članov in njihovih spremljevalcev, vsak četrti torek v mesecu poteka na sedežu društva Literarni kotichek, ki se ga udeležuje 10 do 15 članov, član društva Lah Janez je prejel priznanje za delo na področju kulture; nagrada mu je bila podeljena 19.5.2024, v Domu oddiha ZDSSS na Okroglem, 17.6. se je 7 članic na povabilo MDSS Koper udeležilo srečanja slepih in slabovidnih žena (ogledale so si Hrastovlje in Škocjanski zatok), v Kazinski dvorani Maribor je 19.11. potekal Kulturni večer invalidov, članica društva Rozika Močnik je predstavila tri pesmi, v sklopu organizacije UKM so se v mesecu oktobru in novembru člani udeležili branja literature v prostorih UKM; srečanj se je udeležilo od 7 do 10 članov, 20.12. se je božičkovanja v Lutkovnem gledališču Maribor udeležilo 5 družin z otroki, ki so člani društva.

10. ŠPORT IN REKREACIJA

V skladu z Nacionalnim programom športa v Republiki Sloveniji so programski cilji za invalide namenjeni predvsem ohranjanju gibalnih sposobnosti, zdravju, revitalizaciji, resocializaciji, razvedrilu in tekmovanjem v okviru možnosti za aktivno športno udejstvovanje. Invalidnim osebam, ki so vključene v organizirano športno vadbo, MOM sofinancira strokovni kader in uporabo objekta.

V Akcijskem načrtu smo si zadali:

- 10.1. Spodbujanje aktivnega načina življenja invalidov
- 10.2. Organiziranje skupnih športnih in športno rekreativnih dogodkov v okviru SIMOM
- 10.3. Vzpodbuditi in omogočiti mladim invalidom ukvarjanje s športom
10. 4. Zagotavljanje dostopnosti športnih vsebin in objektov
- 10.5. Izobraževanje za trenerje invalidskih športov za pridobitev licence za trenerja
- 10.6. Možnost termenskega zakupa bazena ali drugih športnih kapacitet

10.1. SPODBUJANJE AKTIVNEGA NAČINA ŽIVLJENJA INVALIDOV

Svet invalidov podpira spodbujanje aktivnega načina življenja med invalidi z organizacijo skupnih športnih dogodkov kot so Športne igre invalidov, športno rekreativno srečanje invalidov in drugi (gl. tč. 10.2.). Pomembno vlogo pri vključevanju invalidov v športno rekreativne dejavnosti imajo invalidska društva.

10.2. ORGANIZIRANJE SKUPNIH ŠPORTNIH IN ŠPORTNO REKREATIVNIH DOGODKOV V OKVIRU SIMOM

Mestna občina Maribor in Svet invalidov MOM spodbujata vključevanje invalidov v športne aktivnosti tudi z organiziranjem športnih prireditev.

ŠPORTNE IGRE INVALIDOV

Športne igre invalidov Maribora 2024, že 15. po vrsti, so potekale na prizoriščih Športnega parka Tabor Maribor v četrtek, 16.5.2024. Letos se je športnih iger udeležilo 296 tekmovalcev iz 18 invalidskih organizacij s sedežem v Mariboru, prijavljenih je bilo tudi 200 navijačev in spremljevalcev. Prireditev je povezoval Robert Herga, v slovenski znakovni jezik je tolmačila Marija Koser. Tekmovalci in prostovoljci so prejeli spominske majice.

Uvodoma je navzoče pozdravil namestnik direktorja Šport d.o.o. g. Tomi Prosnik in predsednik Sveta invalidov Mestne občine Maribor g. Milan Kotnik. Nagovoril nas je tudi župan Mestne občine Maribor Aleksander Saša Arsenovič in tekmovalcem zaželel veliko športnih uspehov.

S plesno točko Pustite nam ta svet so nas razveselili člani VDC Sožitje Maribor.

Tekmovalci so se pomerili v 7 disciplinah; pikadu, šahu, namiznem tenisu, steznem kegljanju, ruskem kegljanju, metu na koš in košarki na vozičkih. Tekmovalce so spodbujali in podpirali številni navijači. Namen iger je vključevanje invalidov v družbo, vzpostavljanje socialnih stikov ter ohranjanje psihofizičnih sposobnosti invalidov. Športne igre invalidov so dogodek, ki povezuje veliko število invalidov in dokazuje, da se lahko vsakdo vključi v družbeno dogajanje, ne glede na okoliščine in sposobnosti.

Vsi tekmovalci so bili zelo uspešni. Uspelo je tistim, ki so imeli več športne sreče. Najuspešnejšim posameznikom smo podelili 18 kompletov medalj, najboljše ekipe so prejele pokale, člani ekip pa tudi medalje.

Športne igre invalidov 2024 so potekale v veselem vzdušju, kljub tekmovalnosti tekmovalcev. Udeležba je bila ponovno odlična, sodelovalo je 19 invalidskih organizacij, tekmovali so predstavniki 18 organizacij. Zelo smo zadovoljni, da se invalidi z veseljem in množično vključujejo v tovrstne aktivnosti.

Vabimo vas, da si ogledate prispevek medijev o Športnih igrah invalidov 2024 na [Radiu Maribor](#) in na [RTV SLO-Tele M](#).

Priloga 5: Poročilo s 15. športnih igrar invalidov

ŠPORTNO – REKREATIVNO SREČANJE INVALIDOV MARIBORA

Svet invalidov Mestne občine Maribor je organiziral že 11. Športno-rekreativno srečanje invalidov Maribora. Sodelovalo je 170 udeležencev, članov iz 11 mariborskih invalidskih

organizacij, skupaj s prostovoljci in gosti. Prireditev je moderiral Robert Herga, v slovenski znakovni jezik je tolmačila Anja Kotnik.

Uvodoma je navzoče pozdravil predstavnik DS za šport Tone Knez. Nato sta prisotne nagovorila predsednik Sveta invalidov MOM Milan Kotnik in župan MOM Aleksander Saša Arsenovič. Oba sta vsem zaželela obilo zabave in športne sreče. Župan se je udeležil tudi merjenja krvnih vrednosti, ki jih je izvajal Diafit.

Namen srečanja je bilo športno in zabavno druženje invalidov, medsebojno spoznavanje in krepitev medsebojnega sodelovanja.

Člani invalidskih društev iz Maribora so se pomerili v pikadu, igri z metlo, taroku, balinanju in prvič tudi v igri štrbunk. Navzoči so glasno spodbujali svoje športnike. Najuspešnejši so prejeli praktične nagrade, ki so jih prispevali naši donatorji. Člani društev so z veseljem sodelovali v programu, se družili in se zabavali ob spremljajočih dejavnostih. Priredili smo tudi tombolo in srečelov z bogatimi nagradami. Iskrena hvala vsem donatorjem, ki ste se odzvali naši prošnji.

Diafit je ob izvajanju brezplačnega merjenja sladkorja v krvi izvajal še nagradno igro, predstavila se nam je tudi Soča oprema, ki ima sedež v Mariboru na Dvorakovi.

Prireditev je spremljal glasbenik Oto Vrhovnik, ki nas je razveseljeval s svojim glasbenim izvajanjem in igranjem na saksofon. Iskrena hvala obema s soprogo.

O srečanju je poročal Radio Maribor. Vabimo k ogledu [novice](#) na spletni strani MOM.

Priloga 6: Poročilo o športno-rekreativnem srečanju invalidov 2024

10.3. VZPODBUDITI IN OMOGOČITI MLADIM INVALIDOM UKVARJANJE S ŠPORTOM

Spodbujanje in vključevanje mladih invalidov v športne aktivnosti preko športnih sekcij v invalidskih in humanitarnih društvih in v športnih klubih. MOM z letnim programom športa sofinancira šport invalidov.

10.4. ZAGOTAVLJANJE DOSTOPNOSTI ŠPORTNIH VSEBIN IN OBJEKTOV

Skupina Sveta invalidov za dostopnost je v letu 2024 nadaljevala s terenskimi ogledi o dostopnosti prizorišč in objektov, ki naj bi bili prilagojeni za vse vrste invalidnosti.

SOFINANCIRANJE ŠPORTNIH PROGRAMOV

Šport invalidov ima v vseh svojih raznovrstnih oblikah pomembne psihosocialne učinke (možnost rehabilitacije s pomočjo gibanja, vključevanje v družbo), lahko pa tudi športne učinke (možnost doseganja vrhunskih rezultatov in ukvarjanje s športno rekreacijo). Tako pri nekaterih oblikah zmanjšanih zmožnosti človekove telesne dejavnosti prevladuje izrazito doseganje vrhunskih dosežkov (paralimpijski športi, olimpijada gluhih), drugje pa so v ospredju bolj psihosocialni vidiki (igre specialne olimpijade). Obstajajo pa tudi druge oblike športa invalidov (neparalimpijski športi). Raznolikost športnih dejavnosti na področju športa invalidov kaže tudi sestava osrednje panožne zveze na področju športa invalidov v Republiki Sloveniji, Zveze za šport invalidov Slovenije – Paralimpijskega komiteja Slovenije, ki združuje največje nacionalne invalidske organizacije.

Zaradi interdisciplinarnosti je šport invalidov prepleten z različnimi družbenimi področji, med katerimi sta najpomembnejša zdravstvo ter vzgoja in izobraževanje. Pri njegovem razvoju so poleg športnih društev in drugih športnih organizacij zato udeleženi tudi subjekti iz omenjenih družbenih področij.

V Mariboru se že vrsto let trudimo in posebno pozornost posvečamo sofinanciranju programov športa invalidov, ki ga na našem področju izvajajo številna športna društva, kot tudi društva s področja invalidov.

Športu invalidov se trudimo dati na lokalni ravni poseben pomen, želimo povečati število športno dejavnih invalidov ter pomagati pri vključevanju v športne programe tako na področju športne rekreacije kot tekmovalnega športa.

Sofinanciranje športa invalidov v Mariboru poteka že vrsto let skladno z Odlokom o sofinanciranju letnega programa športa v MOM, Letnim programom športa in Javnim razpisom za sofinanciranje programov športa v MOM. Tako sofinanciramo delo strokovnega kadra, uporabo objekta in izvedbo športnih prireditev. Prav tako so vsako leto v okviru javnega razpisa razpisana sredstva za sofinanciranje programov otrok in mladine s posebnimi potrebami.

Organizacije, ki se ukvarjajo s športom invalidov in z vadbo z otroki s posebnimi potrebami, se vsako leto sofinancirajo na podlagi prijave na javni razpis. V letu 2024 so se na javni razpis Letnega programa športa v MOM prijavi trije subjekti s področja športa invalidov in otrok s posebnimi potrebami.

Na področju športa invalidov in otrok s posebnimi potrebami je MOM sofinancirala strokovni kader, uporabo objekta ter organizacija prireditev v skupni vrednosti 25.260,57 EUR, od tega 10.669,46 EUR za uporabo prostora ter 14.591,11 EUR za program.

V Mariboru se že vrsto let trudimo in posebno pozornost posvečamo sofinanciranju programov športa za starejše od 65 let, ki ga izvajajo številna športna društva.

Sofinanciranje poteka skladno z Odlokom o sofinanciranju letnega programa športa v MOM, Letnim programom športa in Javnim razpisom za sofinanciranje programov športa v MOM. Tako sofinanciramo delo strokovnega kadra in uporabo objekta.

Društva, ki se ukvarjajo s strokovno vodeno vadbo starejših od 65 let, se vsako leto sofinancirajo na podlagi prijave na javni razpis.

Na področju športa starejših od 65 let je MOM sofinancirala strokovni kader in uporabo objekta v skupni vrednosti 24.521,08 EUR, od tega 12.121,57 EUR za uporabo prostora ter 12.399,51 za program.

Med invalidi imata šport in rekreacija največje število udeležencev in simpatizerjev. Tako je tudi v Društvu paraplegikov Podravja, ki rekreacijo jemljejo kot zdravstveni preventivni ukrep. To je borba proti preleženinam in za psihofizično kondicijo, ki jo paraplegik potrebuje za uspešno opravljanje dnevnih obveznosti.

Namen in cilji programa so uporabniku programa, ki to zmore in želi, omogočiti ukvarjanje s športom in rekreacijo, z namenom, v prvi vrsti ohranjati in pridobivati psihofizično kondicijo, spoznati športne in rekreacijske vsebine. Program je upravičen, saj se prek programa paraplegiki enakopravno uveljavljajo na športnem področju. Vsak posameznik in skupine paraplegikov imajo možnost uresničiti svoje potrebe po rekreaciji in športni dejavnosti in si izboljšati svoje zdravstveno fizično in psihično stanje. V tej dejavnosti lahko sodelujejo vsi, ne glede na stopnjo invalidnosti, starost in spol.

Šport in telesna aktivnost, primerna za multiplo sklerozo, lahko prispeva k izboljšanju posameznikove kakovosti življenja, tako v telesnem, psihološkem in tudi v socialnem smislu. V Združenju multiple skleroze Slovenije, podružnici Maribor so se v letu 2024 njihovi športniki udeležili tekmovanj v balinanju, v plavanju, v pikadu, v ribolovu, v streljanju, v šahu in v taroku. Zato so imeli člani podružnice, ki so se želeli ukvarjati s športom, preko celega leta organizirane treninge po posameznih panogah. S športnimi in rekreacijskimi aktivnostmi, primerni za multiplo sklerozo, so ohranjali svoje funkcionalne sposobnosti in si pomagali, da se ponovno vključijo v okolje in s tem pridobijo na samozavesti.

Skozi vse leto so sodelovali v vseh športnih panogah, katere je organizirala komisija za šport pri Združenju MS Slovenije.

16.05.2024 so se udeležili Športnih iger invalidov Sveta invalidov mestne občine Maribor. Tekmovali so v pikadu, katerega se je udeležilo 6 članov društva. Sodelovali so na športno-rekreativnem srečanju invalidov na ŠRC Fontana ter številnih drugih srečanjih in prireditvah sorodnih društev in organizacij.

V Društvu študentov invalidov so v letu 2024 izvajali redni rekreacijski program plavanja v kopališču Pristan in tedensko telovadbo.

Preko članske liste za obveščanje in preko društvene Facebook strani so člane obveščali in vabili na različne rekreativne in športne dogodke, v katere se lahko vključujejo tudi invalidi.

Člani MD civilnih invalidov vojn Maribor so se v letu 2024 v okviru športnega programa v Ljubljani udeležili 30. športnih iger ZCIVS v streljanju s serijsko zračno puško, v Celju so sodelovali na 29. športnih igrah CIV v avtomatskem kegljanju, v Obrovu so tekmovali na 28. športnih igrah CIV v balinanju, v Novem mestu na 33. športnih igrah CIVS v vrtnem kegljanju, na Okroglem na 17. športnih igrah CIV v pikadu, na Brdu pa so se udeležili 29. športnih iger

CIV v hoji. Meseca oktobra so na Zarji na Pohorju izvedli še 34. športne igre CIVS v šahu za posameznike.

V okviru športne pomladi smo v vrtnem kegljanju sodelovali na »Športnih igrah invalidov Maribora«, prav tako smo v vrtnem kegljanju organizirali meddruštveni turnir na katerem smo se pomerili s kegljači MDCIV Celje in DU Rogoza.

Osrednji del programa Medobčinskega društva delovnih invalidov Maribor sta rekreacija in šport. Na tem področju deluje kar 9 različnih sekcij, ki omogočajo cca 445 članom tedensko rekreacijo ob organizaciji različnih treningov na področju namiznega tenisa, pikada, balinanja, kegljanj itd. Ob tem se redno udeležujejo na območnih in državnih tekmovanjih. Vsa državna tekmovanja organizira ZDIS. Območna tekmovanja pa posamezna društva delovnih invalidov organizirajo po skupno sprejetem programu. Velik uspeh so v letu 2023 dosegli šahisti-ekipno na državnem tekmovanju, 1. mesto. Ostale sekcije so dosegale mesta med 3 in 5. Prav tako se udeležujejo športnih prireditev, ki so namenjena invalidnim osebam v občini Maribor. Predvsem so to športne igre invalidov Maribora na območju dvorane Tabor. So tudi člani Športne zveze Maribor in z njo tudi ves čas aktivno sodelujejo. Prav tako se udeležujejo športno-rekreativnega srečanja invalidov na ŠC Fontana, ki poteka vsako leto konec avgusta in ga organizira Svet invalidov MOM.

Društvo gluhih in naglušnih Podravja Maribor v programu rekreacije in športa zagotavlja pogoje za razvoj športne rekreacije invalidov sluha, ohranjanja psihofizičnega zdravja in integracije. Pri tem so člani izrazili pohvalno mnenje in so zelo zadovoljni s sodelovanjem med društvi invalidov in si želijo še naprej skupne izvedbe športnih aktivnosti (npr. Športne igre invalidov Maribora, športno rekreativno srečanje invalidov na ŠC Fontana) in tako še naprej zagotavljati ter omogočiti boljše pogoje za enakopravnejšo udeležbo na športnih prireditvah s strani invalidov. V posebnem socialnem programu rekreacije in športa aktivno sodelujejo gluhe in naglušne športnice in športniki, ki dosegajo odlične rezultate. Sofinancer MOM. Za športnike se v Društvu trudijo zagotavljati vse pogoje (materialne, kadrovske, organizacijske in tehnične) za delovanje in izvajanje številnih aktivnosti od organiziranja tekmovanj, tako na državni kot mednarodni ravni, kot treninge za gluhe in naglušne člane (smučanje, bowling, odbojka na mivki, kolesarjenje, šah, balinanje, pikado, telovadba in rekreacija, badminton, rusko kegljanje, športna ribičija). V letu 2024 so organizirali 5 športnih tekmovanj. Na državnih prvenstvih in društvenih turnirjih so osvojili skupno 36 medalj in pokalov (19x 1. mesto, 10x 2. mesto, 7x 3. mesto).

Društvo SONČEK-Mariborsko društvo za cerebralno paralizo program terapije s pomočjo konj uspešno izvajajo že več let. V aktivnost jahanja se vsakotedensko vključuje 15 otrok in mladostnikov ter 9 odraslih članov s cerebralno paralizo. Potrebno je poudariti, da program jahanja oz. terapij s pomočjo konj poteka v polnem obsegu (odrasli člani jahajo dvakrat na teden, tudi s pomočjo osebnih asistentov), ne glede na vreme (najeto imajo pokrito dvorano). Društvo redno izvaja vadbo plavanja v DC Fontana v Mariboru. Kljub preoblikovanju dejavnosti v Fontani so jim omogočili termin plavanja 1x na teden.

Vadba boccie poteka skozi celotno leto, vsako sredo in soboto. Tekmovalci so v letu 2024 tekmovali v vseh ligaških tekmovanjih in pri ekipnem tekmovanju, ki so potekala v CIRIUS Kamnik. Ekipa ima predstavnike v kategoriji BC1 (trije tekmovalci), BC2 (ena tekmovalka) in OPEN (dva tekmovalca).

Dejavnost pikado poteka v dnevnem prostoru Glavni trg kot tudi v dnevnem prostoru Vetrinjska za njihove gibalno ovirane uporabnike. Posamezni člani se individualno

udeležujejo tudi inkluzivnih pohodov v okviru projekta Gibalno ovirani gore osvajajo 2024 (Projekt Gogo s sodelovanje več organizacij in Planinske zveze Slovenije).

V MD slepih in slabovidnih Maribor so bili v letu 2024 zelo športno aktivni. Izvajali so plavanje, vrtno kegljanje enkrat tedensko na društvenem vrtu. Redno so izvajali panogo Govoreči pikado, kjer so treningi potekali 2 krat tedensko. Enkrat tedensko imajo treninge v steznem kegljanju na dveh kegljiščih Dvorane Tabor Maribor in v Slovenj Gradcu. Njihov član se je udeleževal tekmovanj in turnirjev v showdownu. Zelo uspešni so bili tudi v šahu, kjer so izvedli turnirja na MDSS Maribor, in se udeležili ostalih tekmovanj po vsej Sloveniji. 16 članov društva se je udeležilo Športnih iger invalidov, kjer so dosegli 1. mesto v pikadu – moški ter 2. mesto posamezno in 3. mesto ekipno v vrtnem kegljanju. V vrtnem kegljanju so bili zelo uspešni tudi na prvenstvu Zveze društev slepih in slabovidnih, kjer so zasedli dve 1. in dve 2. mesti.

10.5. IZOBRAŽEVANJE ZA TRENERJE INVALIDSKIH ŠPORTOV ZA PRIDOBITEV LICENCE ZA TRENERJA

V invalidskih društvih se soočajo z velikim pomanjkanjem trenerjev z licenco za posamezne invalidske športe. Na tem področju bo potrebno najti ustrežno rešitev, ki je še ni.

10.6. MOŽNOST TERMINSKEGA ZAKUPA BAZENA ALI DRUGIH ŠPORTNIH KAPACITET

S souporabo športnih površin bi izboljšali dostopnost, tako cenovno kot organizacijsko, do športnih vsebin. V primeru terminskega zakupa bi lahko npr. bazen ob istem terminu uporabljalo več ljudi in društvo bi jim lažje omogočilo potrebno logistiko (spremljevalce, pomočnike, trenerje). Potreben bi bil le dogovor med različnimi deležniki.

11. RELIGIJA

V Akcijskem načrtu smo si zadali:

11.1. Dostop do veroizpovedi

11.1.1. DOSTOP DO VEROIZPOVEDI

Zavzemanje za nediskriminacijo in s tem tudi za zagotavljanje dostopnosti in enakih pravic do veroizpovedi je opredeljeno že z Zakonom o izenačevanju možnosti invalidov. Glede na veliko raznolikost verstev se pogosteje pojavlja verska nestrpnost. Zato Svet invalidov MOM spodbuja versko strpnost in ozavešča o pravici do svobodne veroizpovedi.

Za enakopraven dostop do verskih vsebin so največkrat prikrajšane gluhe in naglušne osebe ter bolne in nepokretne osebe v trajni oskrbi. Zato podpiramo vsako prizadevanje, da se tem osebam omogoči zeleno oskrbo.

12. VKLJUČENOST INVALIDOV V OBLIKOVANJE POLITIKE IN NAČRTOVANJE INVALIDSKEGA VARSTVA

V Akcijskem načrtu smo si zadali:

12.1. Vključitev društev v procese oblikovanja politike invalidskega varstva s strani MOM

12.2. Podpora MOM pri vplivanju društev na oblikovanje politike invalidskega varstva

12.3. Zagotavljanje obveščanja o političnih temah

12.4. Posredovanje informacij o volitvah in omogočiti svobodno oddajo volilnega glasu

12.1. VKLJUČITEV DRUŠTEV V PROCESSE OBLIKOVANJA POLITIKE INVALIDSKEGA VARSTVA S STRANI MOM

V Društvu gluhih in naglušnih Podravja Maribor so se aktivno vključili v pripravo Strategije socialnega varstva v MOM. Vodstvo in predstavniki Društva pa si aktivno prizadevajo za izenačevanje pravic invalidov. Pri pripravi Zakonov podajajo pisne pobude za zagotovitev pravic osebam z okvaro sluha ter so se v letu 2024 večkrat udeležili delovnih sestankov pri poslancih Državnega zbora RS. Prav tako pa strokovni delavec-sekretar Milan Kotnik aktivno sodeluje v delovnih skupinah za pripravo systemske zakonodaje na Zvezi društev gluhih in naglušnih Slovenije ter v delovni skupini NSIOS za dolgotrajno oskrbo ter delovni skupini NSIOS za osebno asistenco.

V Društvu študentov invalidov sodelujejo v več delovnih skupinah Univerze v Mariboru, v katerih si prizadevajo za vzpostavitev bolj vključujočega in enakopravnega študija za študente invalide: delovna skupina za ocenitev in izboljšanje inkluzije študentov s posebnimi potrebami v študijski proces članic UM, pedagoška mreža UM, študentsko središče UM.

Invalidska društva so vključena v procese oblikovanja politike invalidskega varstva tudi preko Sveta invalidov in njegovih delovnih skupin, na primer skupina za dostopnost, skupina za področje zakonodaje, pravic in položaja invalidov v družbi in druge.

12.2. PODPORA MOM PRI VPLIVANJU DRUŠTEV NA OBLIKOVANJE POLITIKE INVALIDSKEGA VARSTVA

Invalidi nimajo neposrednega vpliva na oblikovanje politike invalidskega varstva. Pomemben organ, ki invalidom omogoča vplivanje na oblikovanje politike, je v Mariboru Svet invalidov MO Maribor, saj lahko vključeni predstavniki invalidov dajejo pobude, izražajo mnenja in hitreje in bolj učinkovito rešujejo nastale težave. MO Maribor podpira delovanje Sveta invalidov, v letu 2024 je MOM za delovanje Sveta invalidov zagotovila 13.500 EUR. Preko Sveta invalidov so občinske službe obveščale invalide o aktualnem dogajanju (posvet o izvajanju razpisov v MOM in drugo), pomembna problematika invalidov se obravnava na sejah Sveta invalidov, skupaj z vodstvom MOM in pristojnimi službami pa se skušajo čim hitreje najti rešitve.

12.3. ZAGOTAVLJANJE OBVEŠČANJA O POLITIČNIH TEMAH

Invalidi so o dogajanju na lokalni politični sceni dobro obveščeni. Za redno informiranje invalidov o obravnavanih gradivih prek spletne pošte redno skrbi Služba za delovanje Mestnega sveta MO Maribor. Vsa gradiva, vabila in zapisniki sej so javno dostopni na [uradni spletni strani MO Maribor](#). V Svetu invalidov in med strokovnimi službami MOM poteka izmenjava informacij o aktualnih tematici, ki zadeva tudi invalide. Zelo pomembno pa je tudi organiziranje skupnih dogodkov, kjer se srečujejo predstavniki različnih invalidnosti, sklepajo prijateljstva in izmenjujejo informacije in skupaj pripravljajo predloge za izboljšanje položaja vseh invalidov.

Predstavniki invalidskih in humanitarnih društev sodelujejo tudi v oblikovanju politike na državni ravni, s članstvom v Svetu invalidov Slovenije, v Svetu FIHO, kot člani raznih komisij ali preko predstavnikov zvez društev.

12.4. POSREDOVANJE INFORMACIJ O VOLITVAH IN OMOGOČITI SVOBODNO ODDAJO VOLILNEGA GLASU

Leto 2023 ni bilo volilno leto. Pri vsakih volitvah pa se javno objavijo vse informacije o volitvah, tako glede možnosti volitev kot informacije o dostopnih voliščih. Omogočeno je tudi glasovanje na volišču, opremljenim z glasovalno napravo. Vsa volišča v Mestni občini Maribor so dostopna invalidom.

V Društvu distrofikov Slovenije pa so podprli kolege invalide v boju za volilno pravico »Volilna pravica ni kaprica!« in se udeležili shoda v njihovo podporo 29.5.2023 na Trgu Republike v Ljubljani.

13. OBČINSKI AKTI

V Akcijskem načrtu smo si zadali:

13.1. Spremljanje neustreznih zakonskih ureditev preko invalidskih društev in iskanje možnosti za njihovo izboljšanje

13.2. Pobude za sprejemanje in izvajanje občinskih aktov

13.3. Podpora MOM pri dajanju pobud in vplivanju na sprejemanje zakonodaje na nacionalni ravni

13.4. Dostopnost občinskih aktov v pripravi

13.1. SPREMLJANJE NEUSTREZNIH ZAKONSKIH UREDITEV PREKO INVALIDSKIH DRUŠTEV IN ISKANJE MOŽNOSTI ZA NJIHOVO IZBOLJŠANJE

Člani delovne skupine Sveta invalidov za področje zakonodaje in ostalih skupin Sveta invalidov so mnenja, da občinski akti, zahvaljujoč dobremu sodelovanju z invalidi v preteklih letih, večinoma ustrezno urejajo invalidska vprašanja in se dobro izvajajo. Po potrebi pa Svet invalidov poda pobudo za spremembo posameznega akta. Občinske službe z invalidi dobro sodelujejo in so tudi pobude Sveta invalidov pozitivno sprejete.

13.2. POBUDE ZA SPREJEMANJE IN IZVAJANJE OBČINSKIH AKTOV

Svet invalidov daje pobude za dopolnitve in spremembe občinskih aktov. Tudi v letu 2024 so invalidi sodelovali pri evalvaciji Strategije socialnega varstva Mestne občine Maribor 2023 – 2030.

13.3. PODPORA MOM PRI DAJANJU POBUD IN VPLIVANJU NA SPREJEMANJE ZAKONODAJE NA NACIONALNI RAVNI

Podpora in sodelovanje pri in vplivanju na sprejemanju zakonodaje na nacionalni ravni se je v preteklosti že izkazalo za učinkovito, zato je smiselno s tem nadaljevati.

13.4. DOSTOPNOST OBČINSKIH AKTOV V PRIPRAVI

Občinski akti v pripravi so dostopni javnosti kot gradivo sej Mestnega sveta. Služba za delovanje Mestnega sveta MOM skrbi za redno informiranje invalidov o obravnavanih

gradivih prek spletne pošte. Gradiva so objavljena na [spletni strani MOM/gradiva](#) 7 dni pred obravnavo na seji. V letu 2024 so invalidi tudi aktivno sodelovali pri evalvaciji strategije socialnega varstva MOM. MOM zaposluje tudi administrativno-tehnično pomoč, ki deluje tudi v informacijski pisarni za invalide.

14. FINANČNA IN VSEBINSKA PODPORA

V Akcijskem načrtu smo si zadali:

- 14.1. Brezplačna uporaba prostorov MOM
 - 14.2. Sofinanciranje programov invalidskega varstva
 - 14.3. Sofinanciranje programov športa invalidov
 - 14.4. Sofinanciranje zaposlitev invalidov v programih javnih del
 - 14.5. Vsebinska in finančna podpora osveščanju javnosti
 - 14.6. Finančna in vsebinska podpora svetu invalidov
- 14.1. BREZPLAČNA UPORABA PROSTOROV MOM

Mestna občina Maribor nudi invalidom svoje prostore v brezplačno uporabo za seje, predavanja in ostale prireditve, ki jih organizira Svet invalidov MOM ali invalidska društva. Tudi organizacije in zavodi v večinski občinski lasti po potrebi zagotovijo brezplačno uporabo svojih prostorov. Mestna občina Maribor pa oddaja invalidskim društvom v brezplačen najem celotno stavbo Doma invalidskih društev Maribor, v katerem je svoje prostore našlo 10 društev. Na ta način podpira njihova prizadevanja za izboljšanje enakih možnosti za invalide v MOM.

14.2. SOFINANCIRANJE PROGRAMOV INVALIDSKEGA VARSTVA

Sofinanciranje programov invalidskih društev ter drugih organizacij, ki izvajajo programe za invalide, je bilo izvedeno na osnovi dveh javnih razpisov v letu 2024 in sicer »programi za krepitev zdravja« in »socialnovarstveni programi«. Za socialnovarstvene programe je bilo namenjenih 174.950,00 EUR, za programe za krepitev zdravja pa 39.500,00 EUR.

Socialno varstvo

Temeljna izhodišča politike socialnega varstva lokalne skupnosti in zastavljenega finančnega načrta, na področju socialnega varstva v letu 2023 so enaka, kot v predhodnih letih. Sledijo osnovnim ciljem, da se v mestu zagotovijo take razmere in pogoji, ki bodo posameznikom v povezavi z drugimi osebami v družinskem, delovnem in bivalnem okolju omogočali dosegati raven kakovosti življenja, ki bo primerljiva z drugimi v okolju in bo ustrezala merilom človeškega dostojanstva s predpostavko, da je za socialno varnost in svojo blaginjo ter blaginjo družine najprej odgovoren vsak sam. Cilju se bomo približali, ko bomo s programi, projekti in celotnim upravnim delovanjem zagotovili vključenost vseh skupin prebivalstva in posameznikov, ki to potrebujejo, tudi invalidov.

Zakonsko opredeljeni programi:

Pomoč družini na domu je socialno varstvena pravica do storitve, namenjene starim, bolnim in invalidnim osebam, ki lahko s pomočjo varno in dostojno živijo v svojem domačem okolju, tako da se odloži potreba po institucionalnem varstvu. Način financiranja storitve pomoč na domu določa Pravilnik o metodologiji za oblikovanje cen socialno varstvenih storitev, oprostitve plačil pa Uredba o merilih za določanje oprostitvev pri plačevanju socialno varstvenih storitev.

V Mariboru od leta 2001 deluje Javni zavod Center za pomoč na domu Maribor. Ta socialno varstveni zavod, katerega ustanoviteljica je Mestna občina Maribor, v okviru svoje dejavnosti izvaja storitev pomoč na domu kot javno službo, EU projekte (delovna terapija, fizioterapija) in Družabništvo in spremstvo za starejše, bolne in invalidne osebe ter socialni servis. Vključenih je bilo okoli 500 občanov povprečno na mesec, podobno kot preteklo leto..

Finančno najobsežnejša socialnovarstvena pravica v občinskem programu je institucionalno varstvo. Realizacija znaša okoli polovice celotnega področja proračunske porabe – socialno varstvo. Pravica je opredeljena v Zakonu o socialnem varstvu, Pravilniku o standardih in normativih za opravljanje socialnovarstvenih storitev, Pravilniku o metodologiji za oblikovanje cen socialnovarstvenih storitev in Uredbi o merilih za določanje oprostitev pri plačilih socialno varstvenih storitev in je namenjena starejšim od 65 let in mlajšim invalidnim osebam, ki so se zaradi zdravstvenih, socialnih ali drugih razlogov odločili, da se preselijo v institucijo, stanovanjsko skupino ali drugo družino, ki uporabnikom nadomeščajo ali dopolnjujejo funkcijo doma ali lastne družine. Institucionalno varstvo obsega osnovno oskrbo, socialno oskrbo in zdravstveno varstvo v skladu z veljavno zakonodajo.

Do plačila oz. doplačila oskrbnih stroškov je bilo v letu 2024 upravičenih cca 450 oseb mesečno v 34 splošnih socialnih zavodih, kombiniranih zavodih, posebnih socialnih zavodih in stanovanjskih skupinah v okviru javne službe v Polžu, Zvezi sonček, v Medobčinskem društvu Sožitje in izven mreže javne službe v skladu z zakonsko možnostjo systemskega reševanja institucionalnega varstva na osnovi pogodb, v sodelovanju s Centrom za socialno delo Maribor, v Ozari in v Zavodu Franko

Občinski programi:

Kot ostale ranljive skupine se invalidi vključujejo v občinske socialnovarstvene programe: Socialna kuhinja, Zavetišče za brezdomce, Materinski dom, Varna hiša, Center za preprečevanje odvisnosti, ZRNO, TOTI DCA, ter denarne socialne pomoči, Karitas in Rdeči križ, e-oskrba.

S samostojnimi pogodbami smo dodatno še sofinancirali prevoze invalidnih oseb Sončku – mariborsko društvo, MD Sožitju in Društvu študentov invalidov.

Sofinanciranje programov invalidskih društev ter drugih organizacij, ki izvajajo programe za invalide je bilo izvedeno na osnovi dveh javnih razpisov v letu 2024 in sicer »programi za krepitev zdravja« in »socialnovarstveni programi«. Tudi programe javnih del na področju socialnega varstva so izvajala invalidska društva ali so bili namenjeni populaciji invalidov in jih je v sofinanciranje in naročništvo v letu 2024 prevzela Mestna občina Maribor.

14.3. SOFINANCIRANJE PROGRAMOV ŠPORTA INVALIDOV

Posebno pomembna podpora MOM invalidom je sofinanciranje programov športa. Šport je namreč za invalide skupaj s socialnim vključevanjem najpomembnejše področje delovanja. S pomočjo športa invalidi ohranjajo psihofizično stanje ali izboljšujejo zdravje in kondicijo. Prav tako pa je ukvarjanje s športom priložnost za vzdrževanje socialnih stikov in za družabništvo. (gl. tudi tč. 10.4.)

14.4. SOFINANCIRANJE ZAPOSILITEV INVALIDOV V PROGRAMIH JAVNIH DEL

Tudi programe javnih del na področju socialnega varstva so izvajala invalidska društva ali so bili namenjeni populaciji invalidov in jih je v sofinanciranje in naročništvo prevzela Mestna občina Maribor. V letu 2024 je bilo to 16 izvajalcev javnih del, ki so izvajali 20 programov

(družabništvo in spremljanje, pomoč starejšim invalidom, socialno vključevanje posebej ranljivih skupin, pomoč pri izvajanju programov ohranjanja zdravja).

14.5. VSEBINSKA IN FINANČNA PODPORA OSVEŠČANJU JAVNOSTI

V vseh Mestnih četrtih in Krajevnih skupnostih v MOM so v letu 2024 izvajali aktivnosti za invalide in starejše. Vse aktivnosti so bile za udeležence brezplačne: srečanja oz. druženja starejših v prostorih MČ in KS, v sodelovanju z različnimi društvi; predavanja in predstavitve na temo zdravja, npr. prva pomoč, demenca; periodične meritve krvnega pritiska in sladkorja v krvi, individualna svetovanja in informiranje starejših o možnostih vključitve v preventivne programe ... (v sodelovanju s patronažno službo Zdravstvenega doma dr. Adolfa Drolca Maribor); redno sodelovanje z Rdečim križem na področju skrbi za starejše; različne športne in sprostitvene aktivnosti, prilagojene starejšim; igranje družabnih iger, šaha, namiznega tenisa, ruskega kegljanja, pikada (skozi vse leto).

Tudi Svet invalidov in mariborska invalidska društva so zelo aktivna v ozaveščanju javnosti. MOM podpira ozaveščanje javnosti s sofinanciranjem programov invalidskih in humanitarnih organizacij. MOM finančno podpira tudi programe in skupne akcije ozaveščanja v organizaciji Sveta invalidov, ki potekajo v sodelovanju z invalidskimi organizacijami. Podpore nudi tudi občinska služba za stike z javnostjo in tajništvo Sveta invalidov MOM. V letu 2024 je Svet invalidov na tem področju realiziral naslednje skupne aktivnosti:

- Sodelovanje z ozaveščanjem na Art kampu v okviru festivala Lent
- 10 društev je sodelovalo v ozaveščanju na Dnevu mobilnosti invalidov v okviru Evropskega tedna mobilnosti
- Izdaja 15. številke glasila Svet invalidov
- Izjava za javnost ob mednarodnem dnevu invalidov, 3. decembru

Na Mestni občini Maribor deluje informacijski pisarni za starejše, ki deluje od oktobra 2022, info pisarna za invalide pa deluje že od leta 2010.

14.6. FINANČNA IN VSEBINSKA PODPORA SVETU INVALIDOV

Mestna občina Maribor je v letu 2024 za delovanje Sveta invalidov namenila 13.500 EUR, realizacija je bila 11.573 EUR. S strani MOM je posebej financirana še administrativno-tehnična pomoč Sveta invalidov, ki hkrati deluje v informacijski pisarni za invalide. Večina projektov za realizacijo Akcijskega načrta je financiranih preko služb in uradov MOM, ki te projekte izvajajo. Iz sredstev za delovanje Sveta invalidov se financirajo skupne prireditve (športne igre invalidov, kulturni večer invalidov), akcije ozaveščanja (časopis Svet invalidov, dan mobilnosti invalidov), razne promocijske dejavnosti in tolmač slovenskega znakovnega jezika, ki se zagotovi ob prisotnosti gluhih uporabnikov na seja Sveta in na dogodkih v organizaciji Sveta invalidov ali MO Maribor.

15. USPOSABLJANJE STROKOVNEGA KADRA

Zadali smo si:

- 14.1. Zagotavljanje strokovnega kadra
- 14.2. Usposabljanje občinskega kadra
- 14.3. Usposabljanje upravnih delavcev
- 14.4. Usposabljanje in osveščanje drugega strokovnega kadra

14.1. ZAGOTAVLJANJE STROKOVNEGA KADRA

V Sloveniji predstavniki stroke ugotavljajo veliko pomanjkanje strokovnega kadra za izobraževanje otrok s posebnimi potrebami. Zato za ustrezne poklice, npr. defektologa, tiflopedagoga in druge poklice s področja specialne pedagogike predlagamo uvedbo štipendij in zagotovljeno zaposlitev po končanem študiju. To je potrebno urediti na ravni države. Na lokalni ravni pa v posameznih društvih izvajajo usposabljanje kadra v okviru svojih programov.

Na področju usposabljanja strokovnega kadra so v Društvu študentov invalidov za zaposlene na Univerzi v Mariboru, Univerzi v Ljubljani, Novi univerzi, Izobraževalnem centru Piramida ter na samostojnih visokošolskih zavodih izvedli številna predavanja in delavnice s področja podore študentom s posebnimi potrebami in oblikovanja vključujočega študijskega okolja. Sodelovali so tudi na dogodkih za svetovalne delavce na srednjih šolah, ki dijake s posebnimi potrebami usmerjajo v študij. Prav tako so v sodelovanju z Univerzo v Mariboru pripravili izobraževanje za tutorje za delo s študenti s posebnimi potrebami.

V letu 2024 so izdali dva priročnika, in sicer [Težave v duševnem zdravju in študij](#) in [Biti tutor študentom s posebnimi potrebami](#). V mreži LINK so skupaj s partnerji izdali Smernice za karijerne svetovalce za delo s študenti s posebnimi potrebami (Helping disabled students move into the workforce).

14.2. USPOSABLJANJE OBČINSKEGA KADRA

Izvajanje rednih izobraževanj, vključno z osveščanjem o posebnih potrebah invalidov in kodeks ravnanja z invalidi.

14.3. USPOSABLJANJE UPRAVNIH DELAVCEV

Usposabljanja upravnega kadra potekajo po rednem načrtu glede na izražen interes zaposlenih. V letu 2024 v organizaciji invalidskih društev ni bilo osveščanja o invalidih.

14.4. USPOSABLJANJE IN OSVEŠČANJE DRUGEGA STROKOVNEGA KADRA

Društvo gluhih in naglušnih Podravja Maribor redno skrbi za usposabljanje strokovnega kadra in s tem za strokovnost izvajanja posebnih socialnih programov Društva, ki jih izvajajo za invalide sluha v Mariboru in širše v Podravju.

16. SPREMLJANJE IN UGOTAVLJANJE UČINKOV SPREJETIH UKREPOV

V Akcijskem načrtu smo si zadali:

- 16.1. Periodično spremljanje sprejetih učinkov
- 16.2. Javno objavljane dokumentov o delovanju sveta invalidov

16.1. PERIODIČNO SPREMLJANJE SPREJETIH UČINKOV

Svet invalidov na svojih sejah dosledno spremlja izvajanje sprejetih sklepov in podanih pobud, pregled realizacije sklepov je redni del dnevnega reda vsake redne seje. Prav tako se spremlja izvajanje dogovorjenih ukrepov v delovnih skupinah.

16.2. JAVNO OBJAVLJANJE DOKUMENTOV O DELOVANJU SVETA INVALIDOV

Na spletni strani MOM/invalidi sproti objavljati dokumente o delovanju SIMOM, da lahko tudi javnost oceni uspešnost delovanja in se poveča možnost za nove predloge rešitev preko podanih pripomb in predlogov invalidov, ki to stran spremljajo.

17. MEDNARODNO SODELOVANJE

V Akcijskem načrtu smo si zadali:

17.1. Izmenjava mednarodnih dobrih praks

17.2. Podpora pri prijavi projektov s priporočili in prijava projektov skupaj z MOM

17.1. IZMENJAVA MEDNARODNIH DOBRIH PRAKS

V Društvu študentov invalidov so v letu 2024 v mreži LINK izvedli mednarodni spletni seminar s predstavitvijo dobrih praks vključevanja in podpore študentom s posebnimi potrebami v visokošolskem izobraževanju.

V SLO CANIS so v letu 2024 aktivno sodelovali z 28 evropskimi državami pri evropski standardizaciji na področju psov pomočnikov. Z veseljem poročajo, da sta dva standarda izmed 6 že v veljavi, sprejeti na evropski ravni in to je standard Terminologije za pse vodiče in Univerzalna dostopnost. Obe objavi sta na SIST spletni strani. V letu 2025 je predviden zaključek še preostalih delov standarda, tega tako pomembnega evropskega projekta – Evropski standard CEN TC 452 Psi pomočniki.

Slovenija se s svojima, resornim ministrstvom – MDSSZ, MZ ter Zavodom za zdravstveno zavarovanje, ni nikoli vključila v tako pomemben projekt za invalide, kot je prav evropska standardizacija za pse pomočnike. Društvo SLO-CANIS se preko Slovenskega inštituta za standardizacijo SIST (preko katerega je Slovenija aktivno vključena v oblikovanje evropskega standarda CEN TC 452 – Psi pomočniki) redno udeležuje vseh konferenc, dva člana sta tudi eksperta v šestih delovnih skupinah CEN TC 452. Skupaj, še s tremi slovenskimi organizacijami: Slovensko zvezo paraplegikov, Zavodom Pet in Društvom Tačke pomagačke so pripravili izvedbeni EU standard za terapevtske pse, kot inovativen doprinos na področju tovrstne kinologije, ki je objavljen in je že v veljavi. Zelo podrobno spremljajo tudi druge evropske dokumente in standarda, ki so smiselno navezujejo na naše standarde. Še enkrat smo dokazali, da znamo sodelovati s sorodnimi organizacijami tako v svetu kot tudi doma. Obiskali smo pobudnike za ustanovitev šole za pse vodiče v Litvi in z njimi nadaljujejo konkretno sodelovanje v letu 2025 pri strokovnem delu.

V REPS je letošnji največji tekmovalni dosežek Eurocup RH-WB, v kraju Hracholuski-Češka, ko so njihovi člani v iskanju in pomoči potrebnim pri reševanju iz vode po najtežjem programu nivoja B zasedli prvo, drugo in tretje mesto. Kar je posledica odličnih treningov reševanja iz vode. Poudariti želijo, da so trenutno edino slovensko društvo iz vrst reševalcev, katerega člani imajo najvišje možne izpite za reševanje iz vode s pomočjo reševalnih psov. Organizirali so tudi dva izpita za vse možne discipline po IRO programu v Bergamu v Italiji.

Član Društva gluhih in naglušnih Podravja Maribor dr. Matjaž Debevc, izr. prof., je izvoljen predstavnik za Slovenijo v Svetovni organizaciji gluhih za področje informacijske tehnologije in dostopnosti informacij. Prav tako je zaradi svoje strokovnosti in prizadevnosti izvoljen v Projektno skupino Sveta za človekove pravice o dostopnosti za invalide pri Organizaciji združenih narodov, kjer aktivno sodeluje že več kot tri leta.

Združenje multiple skleroze Slovenije je članica obeh največjih svetovnih organizacij: MSIF (Multiple sclerosis international federation) in EMSP (European multiple sclerosis platform). Sodelovanje z mednarodnimi organizacijami je za Združenje multiple skleroze Slovenije zelo pomembno, saj pripomore k še boljši osveščenosti o vseh raziskavah in dosežkih na področju zdravljenja in obravnave oseb z MS.

17.2. PODPORA PRI PRIJAVAH PROJEKTOV S PRIPOROČILI IN PRIJAVA PROJEKTOV SKUPAJ Z MOM

Podpora MOM pri prijavah projektov – s širjenjem informacij o objavljenih razpisih, svetovanje in pomoč pri prijavi in prijava projektov v sodelovanju MOM in invalidskih društev. Ta cilj še ni zaživel.

III. SKLEPNE MISLI

DRUŠTVO PARAPLEGIKOV PODRAVJA

»V Mestni občini Maribor ugotavljamo, da je priključitev občine k projektu »Občina po meri invalidov« zelo pospešila izboljšanje enakih možnosti za vse. S posameznimi projekti, z akcijami osveščanja, s prostovoljnim delom in potrpežljivostjo smo skupaj izboljšali veliko stvari. Čeprav še vedno ostajajo mnoge ovire, ki jih je potrebno premostiti, pa nas razveseljuje dejstvo, da se tudi meščani vse bolj zavedajo, da smo skupnost ljudi, ki imamo vsak svoje potrebe. In uresničevali jih bomo z medsebojno strpnostjo in spoštovanjem.«

Menimo, da je ustanovitev delovnih skupin, ki pokrivajo različna področja akcijskega načrta, pomembna pridobitev za uresničevanje že zadanih ciljev in iskanja novih možnosti za izboljšanje položaja invalidov. V društvu si prizadevamo, da bi naši strokovni sodelavci, kot tudi člani, še naprej aktivno sodelovali pri različnih pobudah, akcijah in aktivnostih, ki se izvajajo v okviru Sveta invalidov Mestne občine Maribor. Izpolnjuje se tudi konkreten namen ustanovitve Sveta invalidov. Izboljšal naj bi se pretok informacij in idej med mestnimi službami in invalidskimi organizacijami. Vsebina in oblika sodelovanja nedvomno deluje, kar dokazujejo tudi številne urejene izboljšave v mestu. V mestni občini se odpravlja številne arhitektonske ovire; urejevanje pločnikov, vgrajujejo se potrebne klančine. Za red in preprečevanje zlorab na teh mestih, pa gre tudi pohvala mestni redarski službi.

Lahko smo zadovoljni z doseženo letno realizacijo programov, ki so bili dobro načrtani. Ugotavljamo lahko, da so nujno potrebni za nenehno približevanje vključenosti v družbeno skupnost naših članic in članov.

Predsednik društva:

Boris Klep

DRUŠTVO GLUHIH IN NAGLUŠNIH PODRAVJA MARIBOR

V Društvu gluhih in naglušnih Podravja Maribor (DGNP MB) aktivno sodelujemo z Mestno občino Maribor (MOM), invalidskimi društvi in drugimi javnimi institucijami v projektu »Občina po meri invalidov«. Zavedamo se pomena osveščanja širše javnosti o življenju invalidov sluha v svetu tišine in pomembnosti zagotavljanja dostopnosti informacij ter storitev. Iskreno

se zahvaljujemo vsem sodelujočim društvom, javnim institucijam in vodstvu MOM, ki s svojim delovanjem in strokovnimi službami občine podpirajo naša skupna prizadevanja za izenačevanje možnosti invalidov.

Kot edina nevladna organizacija v Mariboru in širše, ki izvaja specializirane socialne programe za gluhe, naglušne in gluhoslepe osebe, s svojim strokovnim delom pomembno dopolnjujemo državno skrb. Ti programi zajemajo: socialno svetovanje, psihosocialna podpora, tolmačenje v slovenski znakovni jezik, delavnice socialnih veščin, informiranje in svetovanje o pravicah, medgeneracijsko druženje, ipd. S tem ne le naslavljamo specifične potrebe te ranljive skupine, ampak tudi preprečujemo socialno izolacijo in spodbujamo njihovo aktivno vključevanje v družbo. Kljub temu se zavedamo, da je za to socialno, družbeno in komunikacijsko najbolj izolirano in ranljivo skupino prebivalstva, tj. invalide sluha, potrebna še večja in kontinuirana podpora MOM in države.

S skupnimi močmi si bomo prizadevali za zagotovitev vsaj nekoliko bolj enakopravnega življenja v njim edini dostopni obliki, to je v okviru specializiranih socialnih programov, ki jih izvajamo v Društvu. Pri tem poudarjamo nujnost povečanje finančnih sredstev za izvajanje programov ter večletne pogodbe s katerimi se zagotovi sistemsko vzdržen ter kontinuiran proces zagotavljanja neposredne pomoči invalidom sluha, zagotavljanje dostopnosti do tolmačev v znakovni jezik v javnih institucijah, izboljšanje informacijske dostopnosti (podnapisi, tolmačenje v TV programih, spletnih straneh), usposabljanje strokovnega kadra za delo z gluhi in naglušnimi itd. Le s sistemsko in dolgoročno podporo bomo lahko invalidom sluha zagotovili polno vključenost v družbo in jim omogočili kakovostno življenje.

Ernestina Savski,
predsednica

MEDOBČINSKO DRUŠTVO DELOVNIH INVALIDOV MARIBOR

Finančno stanje društva je osrednja skrb vodstva društva. Zato smo temu vprašanju v letu 2024 posvetili kar največ pozornosti. Ob izjemno obsežnem programu, ki ga društvo izvaja skozi vse leto, je težko zagotoviti ustrezna finančna sredstva. Brez angažiranja članstva programa ne bi mogli uspešno izvesti. Društvo ima 1496 članov in 318 simpatizerjev. Finančnih sredstev je vse manj in manj, zato je sodelovanja pri vodenju društva vse manj in vedno manj ljudi je pripravljenih poprijeti za to delo.

Predlagamo, da se tudi svet invalidov MOM osredotoči na razpravo o možnostih financiranja invalidskih društev v naši občini in s svojo aktivnostjo omogoči, da tudi te organizacije izvajajo svoje programe v dobro invalidov brez tolikšnih težav.

Nenazadnje, delovanje tako velikega društva zahteva tudi uspešno sodelovanje z različnimi poslovnimi partnerji, kot npr. Uri Soča, ki nam omogoča zaposlitev invalidov, Javni sklad RS za kulturne dejavnosti, SI MOM, z drugimi občinami in Zdravstveni dom Adolfa Drolca.

V letu 2025 si predvsem na področju financ ne obetamo bistvenih pozitivnih rezultatov in še naprej bomo soočeni z različnimi težavami pri uresničevanju in izvajanju našega programa.

Predsednik društva
Emerik Topler

Priloge:

Priloga 1: Glasilo Svet invalidov, 15. številka

Priloga 2: Poročilo s sprehoda in preizkusa vstopa v vozilo Maister ob Dnevu mobilnosti invalidov 2024

Priloga 3: Sporočilo za javnost ob mednarodnem dnevu invalidov 2024

Priloga 4: Sofinanciranje programov za krepitev zdravja in socialnovarstvenih programov v MOM 2024

Priloga 5: Poročilo o 15. športnih igrah invalidov

Priloga 6: Poročilo o športno-rekreativnem srečanju invalidov 2024